

KU LEUVEN

FACULTEIT LETTEREN
CAMPUS ANTWERPEN
SINT-JACOBSMARKT 49-51
2000 ANTWERPEN
BELGIE

Bachelorpaper aangeboden tot het verkrijgen van het diploma
Bachelor of Arts in de toegepaste taalkunde

**Wegwijs in de digitale leeskamer:
een verkennend onderzoek over leesapps
en hun invloed op leesgedrag**

Door: Mara Claes
Promotor: Nicolas Ruytenbeek
Copromotor: Simon Bequoye

ACADEMIEJAAR 2023-2024

1 Abstract

In the digital age, reading apps have become increasingly relevant to adults' reading habits, reflecting how technology's pervasive role in daily life can influence literature consumption. This study explores the role of reading apps in shaping adult reading habits in Flanders, focusing on how these digital platforms—offering features such as e-book and audiobook access, library management, and social interactions—affect reading motivation and behavior. Previous research has highlighted the benefits of reading apps, including increased reading motivation and the creation of reading communities (Jafari et al., 2020; Oudenaer & Bullard, 2023). However, the impact of these apps on adult readers in a Dutch-speaking context remains underexplored. This study aims to fill these research gaps through a survey conducted with Flemish adults, investigating their general reading habits, app usage patterns, and the influence of reading apps on reading motivation and behavior. The research also examines challenges and benefits associated with these apps, and explores the role of multilingualism in app usage. The findings reveal a diverse reading landscape where traditional books remain prevalent, but e-books and audiobooks are gaining traction. Respondents show a strong preference for apps that help track reading progress and provide reading inspiration, although there is less enthusiasm for features like book reviews and free books. The study also uncovers how social features and app functions contribute to readers' engagement and exploration of new genres. Overall, this research enhances the academic understanding of digital reading behaviors among Flemish readers and offers valuable insights for policymakers, bookstores, publishers, and stakeholders in the literary field.

In het digitale tijdperk spelen leesapps een steeds grotere rol in de leesgewoonten van volwassenen, wat illustreert hoe de integratie van technologie in het dagelijks leven de literatuurconsumptie kan beïnvloeden. Deze studie onderzoekt hoe leesapps het leesgedrag en de leesmotivatie van volwassenen in Vlaanderen beïnvloeden. De focus ligt op de rol van deze digitale platforms, die functies bieden zoals toegang tot e-books en audioboeken, bibliotheekbeheer en sociale interacties. Eerder onderzoek heeft de voordelen van leesapps benadrukt, zoals een verhoogde leesmotivatie en het creëren van leesgemeenschappen (Jafari et al., 2020; Oudenaer & Bullard, 2023). Er is echter weinig bekend over de impact van deze apps op volwassen lezers in een Nederlandstalige context. Deze studie beoogt die lacune te vullen door enquête uit te voeren onder Vlaamse volwassenen. De bevindingen tonen een divers leeslandschap waarin traditionele boeken nog steeds populair zijn, maar e-boeken en luisterboeken aan terrein winnen. Respondenten geven de voorkeur aan apps die hen helpen bij het bijhouden van leesvoortgang en leesinspiratie bieden, maar zijn terughoudend over functies zoals boekrecensies en gratis boeken. Het onderzoek laat ook zien hoe sociale en andere app-functies bijdragen aan de betrokkenheid van lezers en hun verkenning van nieuwe genres. Kortom, dit onderzoek draagt bij aan het begrip van digitaal leesgedrag onder Vlaamse lezers en biedt waardevolle inzichten voor beleidsmakers, boekhandels, uitgevers en literaire belanghebbenden.

2 Inleiding

In het digitale tijdperk hebben leesapps een centrale rol gekregen in het leesgedrag van volwassenen, waarbij de integratie van technologie in het dagelijks leven een aanzienlijke verschuiving heeft teweeggebracht in de manier waarop mensen literatuur consumeren. In dit verkennend onderzoek worden leesapps omschreven als digitale platforms waar gebruikers boeken kunnen lezen of beluisteren, evenals ondersteunende tools met functies zoals bibliotheekbeheer, sociale interacties en leesinspiratie. Leesapps stellen gebruikers in staat om op elk moment en vanaf elke locatie toegang te hebben tot een uitgebreide bibliotheek van e-books en audioboeken - mits het toestel is opgeladen en een internetverbinding beschikbaar is – waardoor lezen flexibeler en toegankelijker wordt (West & Chew, 2014). Bovendien kunnen gebruikers met deze apps onder andere hun leesvoortgang bijhouden en leeservaringen delen, wat zorgt voor een rijkere en meer betrokken leeservaring (Oudenaer & Bullard, 2023). Eerdere studies hebben aangetoond dat leesapps de leesmotivatie verhogen en gebruikers gemeenschappen creëren rond gedeelde leesdoelen (Jafari et al., 2020). Daarnaast bieden ze speciale ondersteuning voor lezers met visuele beperkingen of leesstoornissen, waardoor een inclusievere leesomgeving wordt gecreëerd (da Silva et al., 2022; Ong et al., 2012). Echter, de impact van leesapps op het leesgedrag van volwassenen, met name binnen de context van verschillende demografische groepen, blijft grotendeels onontgonnen terrein.

Ondanks de groeiende populariteit en het gebruik van leesapps wereldwijd en in Vlaanderen, zijn er aanzienlijke lacunes in het onderzoek naar hun impact op het leesgedrag van volwassenen, vooral in Nederlandstalige en Vlaamse contexten. De meeste beschikbare studies over leesapps zijn Engelstalig en richten zich ofwel op kinderen en jongeren, die buiten de doelgroep van het onderzoek vallen, of focussen op enkele functionaliteiten van leesapps, maar missen specifieke inzichten in hoe leesapps het leesgedrag beïnvloeden. Bepaalde onderzoeken richten zich echter wel op leesgedrag en bieden waardevolle inzichten. Zo ontdekte Oroz (2016) dat deelnemers gedrukte literatuur verkiezen voor academische activiteiten, terwijl ze digitale apparaten vooral gebruiken voor ontspanning. Volgens Wang et al. (2018) worden e-boeken voornamelijk op mobiele apparaten gelezen als vrijetijdsbesteding, in kortere sessies, met piekmomenten in de ochtend en late avond. Kuijpers et al. (2023) vergeleken lezen op papier, digitale fictie en de leesapp Wattpad, en vonden dat lezers van alle drie de leespraktijken veel belang hechten aan betekenisvolle motivaties, zoals zoeken naar inzicht en betekenis. Opvallend is dat lezers van digitale fictie en Wattpad leesplezier als een belangrijkere motivator beschouwen dan lezers van papieren boeken. De jongere leeftijd van de gebruikers en de interactieve elementen van digitale fictie en de levendige online communities van Wattpad spelen hierbij een rol.

Er zijn echter nog enkele belangrijke gebieden die nader onderzocht moeten worden. Het is onduidelijk hoe leesapps het leesgedrag van volwassen lezers beïnvloeden in een Vlaamse context. Daarnaast is er weinig bekend over de langetermijneffecten van het gebruik van leesapps op leesgewoonten en -voorkeuren. Ook hoe interactieve functies van leesapps, zoals gebruikersrecensies en sociale leesuitdagingen, de leeservaring en motivatie beïnvloeden, is nog niet

uitgebreid onderzocht in de Vlaamse context. Bovendien vormt de invloed van meertaligheid op het gebruik van leesapps een interessant onderzoeksdomein. Dit betreft met name hoe de meertaligheid van de gebruikers —bijvoorbeeld hun taalvaardigheden en -voorkeuren— en de taalinstellingen van de apps, zoals Engels als dominante taal, het gebruik en de ervaring met deze apps beïnvloeden. Deze studie heeft tot doel deze hiaten te vullen door te een onderzoek uit te voeren in Vlaanderen rond leesapps het leesgedrag van volwassenen. De centrale onderzoeksvraag luidt: "Hoe beïnvloeden leesapps het leesgedrag van volwassenen in verschillende leeftijdsgroepen in Vlaanderen?" Om deze vraag te beantwoorden, heb ik een enquête uitgevoerd onder Vlaamse volwassenen. De enquête biedt inzicht in de algemene leesgewoonten, het gebruik van leesapps, en de impact van deze apps op leesmotivatie en -gedrag. Verder zijn de uitdagingen en voordelen van leesapps in kaart gebracht, evenals de percepties van gebruikers over privacy en concentratieproblemen. De resultaten van dit onderzoek zullen niet alleen bijdragen aan de academische kennis over digitaal leesgedrag, maar ook waardevolle inzichten bieden voor beleidsmakers, uitgevers en andere belanghebbenden in het literaire veld. In hoofdstuk 3 wordt de literatuurstudie gepresenteerd, hoofdstuk 4 beschrijft de methodologie, en hoofdstuk 5 behandelt de resultaten. Hoofdstuk 6 biedt een discussie over de implicaties van de bevindingen, en hoofdstuk 7 sluit af met de conclusies van het onderzoek.

3 Literatuurstudie

3.1 Evolutie van leesgedrag in het digitale tijdperk

De integratie van digitale technologieën in ons dagelijks leven heeft de manier waarop mensen lezen en omgaan met literatuur ingrijpend veranderd. In het begin van het decennium verschoof de focus van het lezen van traditionele gedrukte media naar e-reading op mobiele apparaten (Shimray et al., 2015). Vooral onder jongeren is er een groeiende trend richting online lezen in plaats van op papier (OECD, 2021). De opkomst van digitale alternatieven heeft onder andere geleid tot een daling in de consumptie van traditionele gedrukte media, zoals papieren kranten, tijdschriften en boeken (Bakker, 2024). De snelle verspreiding van mobiele telefoons heeft een aanzienlijke invloed gehad op de leesgewoonten van lezers wereldwijd. Mobiele apparaten bieden laagdrempelige toegang tot literatuur en educatief materiaal, waardoor mensen kunnen lezen waar en wanneer ze maar willen (West & Chew, 2014). Bovendien bieden mobiele leestoepassingen een zekere mate van privacy, wat helpt om sociale stigma's rond bepaalde literaire genres te vermijden (West & Chew, 2014). Zo fungeren deze platforms in sommige landen als toegangspoorten tot literatuur die anders mogelijk beperkt of gestigmatiseerd zou zijn, zoals educatieve informatie over gevoelige onderwerpen als seksualiteit en reproductieve gezondheid.

Bibliotheken en boekhandels zijn mee geëvolueerd in dit digitale tijdperk door e-boeken en digitale uitleendienstverlening aan te bieden om tegemoet te komen aan de veranderende behoeften van lezers. In 2023 werden wereldwijd meer dan 605 miljoen e-boeken en audioboeken uitgeleend door bibliotheken en scholen, waarvan 370 miljoen e-boeken en 235 miljoen audioboeken (Watson, 2024). Dit aantal blijft jaarlijks stijgen. De wereldwijde e-boekenmarkt werd in 2020 gewaardeerd op \$18,13 miljard en zal naar verwachting tegen 2026 een omvang van \$28,31 miljard bereiken (Lindner, 2023). Deze groei weerspiegelt de toenemende populariteit en toegankelijkheid van digitale leesmaterialen wereldwijd. In lijn met deze trend hebben ook lokale initiatieven hun aanbod uitgebreid. Sinds 2023 maken 228 bibliotheken in Vlaanderen – 74% van de openbare bibliotheken – gebruik van de leesapp cloudLibrary om digitale materialen uit te lenen, met als doel het leesaanbod binnen het bibliotheeksysteem van de regio te verruimen en toegankelijker te maken (Cultuurconnect, 2024). De collectie omvat momenteel meer dan 15.000 titels, die werden aangekocht in ruim 50.000 exemplaren om tegemoet te komen aan de groeiende vraag van de gebruikers. Bijna 60.000 unieke gebruikers leenden minstens één e-boek uit, wat resulteerde in 580.000 uitleningen in totaal (Cultuurconnect, 2024).

Dankzij de draagbaarheid van digitale boeken op laptops, smartphones en slimme apparaten hebben lezers flexibeler mogelijkheden om te lezen, ongeacht hun locatie. Leesapps gebruiken algoritmes om op basis van eerdere leesvoorkeuren gepersonaliseerde boekaanbevelingen te doen, en bieden functies om de leesvoortgang bij te houden en recensies te schrijven. Die functies kunnen lezers stimuleren om vaker en regelmatig te lezen (Readers Digest, 2021), terwijl de gemeenschapsvorming onder gebruikers de betrokkenheid bij hun leeservaring vergroot (Stocchi et al., 2022). Bovendien richten sommige leesapps zich op toegankelijkheid, waardoor gebruikers met

visuele beperkingen of leesstoornissen gemakkelijker kunnen lezen. Audioboeken, als uniek digitaal formaat, bieden voordelen zoals multitasking en handsfree lezen (Barinova, 2019). Luisterverhalen verrijken vaak de leeservaring door een nieuwe dimensie toe te voegen, waarbij meeslepende vertellingen en voice-acting de beleving van verhalen intensiveren (Barinova, 2019). Hoewel audioboeken een voortdurende concentratie vereisen – het is niet mogelijk om een zin te herlezen of snel terug te bladeren – zijn ze bijzonder nuttig voor mensen met leesmoeilijkheden, zoals dyslexie. De Luisterpuntbibliotheek in Vlaanderen, die gratis brailleboeken en Daisy-luisterboeken aanbiedt, illustreert hoe audioboeken een alternatieve toegang tot literatuur bieden voor personen met leesbeperkingen (Luisterpuntbibliotheek, n.d.).

3.2 Definitie van leesapps

Leesapps hebben door hun groei en populariteit relatief snel een golf van verandering teweeggebracht in de manier waarop mensen literatuur consumeren. Het boekenplatform Goodreads is een voorbeeld van hoe digitale platforms de leeservaring hebben getransformeerd. Goodreads, opgericht in 2006, is een van de meest populaire sites met 120 miljoen geregistreerde gebruikers (Driscoll, 2024). In de kern fungeert deze leesapp als een virtuele bibliotheek waar gebruikers boeken kunnen ontdekken, beoordelen en bespreken. Bovendien kunnen gebruikers hun leesvoortgang opvolgen, leesdoelen bijhouden en gepersonaliseerde leeslijsten maken, waardoor ze hun eigen digitale boekenplanken kunnen beheren (Oudenaer & Bullard, 2023). Terwijl lezers voor het digitale tijdperk een papieren lijst moesten bijhouden met gelezen boeken of een bezoek moesten brengen aan de bibliotheek om tussen de verschillende rekken te kunnen rondlopen, wordt dit nu samengebond in één digitale boekenwereld.

Volgens Ceci (2023) heeft 70,74% van de Android-gebruikers minstens één app uit de categorie "Boeken & Referenties" geïnstalleerd. Deze apps variëren in functionaliteit: van platforms die uitsluitend een digitale bibliotheek aanbieden tot apps die een breed scala aan functies combineren. In dit onderzoek worden leesapps als volgt gedefinieerd: 1) digitale platforms waarmee gebruikers boeken kunnen lezen of beluisteren, en 2) ondersteunende tools die functies bieden zoals bibliotheekbeheer, sociale interacties en leesinspiratie. Sommige apps richten zich enkel op één functie, zoals het aanbieden van een uitgebreide bibliotheek van e-books (bijv. cloudLibrary), terwijl andere meerdere functies combineren, zoals gepersonaliseerde leesaanbevelingen (bijv. Goodreads), leesvoortgang (bijv. Mijn Bibliotheek) en discussies tussen lezers (bijv. Hebben Boekenapp). Daarnaast is er verschil in aanpak: terwijl de ene leesapp inzet op interactiviteit tussen gebruikers (bijv. Storygraph), is de andere gericht op individuele lezers en/of luisteraars (bijv. Audible). Sociale media-apps zoals Facebook, Instagram en TikTok vallen dus niet onder de definitie van leesapps. Hoewel gebruikers leescommunities creëren en leeservaringen delen via bijvoorbeeld BookTok en Bookstagram, zijn de primaire doelstellingen gericht op sociale interactie en niet op lezen. Leesapps daarentegen zijn specifiek ontworpen voor het lezen zelf en de daaraan gerelateerde functionaliteiten.

3.3 Voordelen en uitdagingen van leesapps

3.3.1 Voordelen

Een belangrijk voordeel van leesapps is dat ze gebruikers toegang bieden tot een uitgebreide bibliotheek van (luister)boeken op digitale apparaten (zie 3.2). Dankzij digitale boeken kunnen mensen hun hele bibliotheek op één apparaat bij zich dragen en hebben ze overal toegang tot literatuur, zowel via traditionele tekstgebaseerde lectuur als via audioboeken. Dit bespaart niet enkel ruimte, maar ook kosten, aangezien e-boeken doorgaans goedkoper zijn dan gedrukte boeken (Shimray et al., 2015). Leesapps verhogen de toegankelijkheid en flexibiliteit voor lezers door hun de mogelijkheid te bieden om boeken te lezen of te beluisteren op elk moment en vanaf elke locatie. De opkomst van e-boeken heeft ook geleid tot de ontwikkeling van innovatieve functies die de tekstnavigatie en interactie met de inhoud vergemakkelijken. De e-reader of leesapp biedt geavanceerde navigatiemogelijkheden, zoals inhoudsopgaven, zoekfunctionaliteiten, interne en externe hyperlinks, en de optie om notities te maken en bladwijzers toe te voegen (Shimray et al., 2015). Deze functies dragen bij aan een gepersonaliseerde leeservaring en stimuleert een diepgaandere betrokkenheid bij de inhoud.

Bovendien stellen de sociale functies die in veel leesapps zijn geïntegreerd lezers in staat om met elkaar te interageren. Online boekenclubs zijn bijvoorbeeld handig en toegankelijk, omdat leden vanuit het comfort van hun eigen huis literaire discussies kunnen voeren met anderen. Deze leesapps bieden een diverse en inclusieve ruimte voor lezers om in contact te komen met gelijkgestemde individuen, ongeacht hun locatie, en bevorderen een gevoel van gemeenschap. De Nederlandse app Club Lees VPRO is een voorbeeld van een online boekenclub waarbij leden telkens vijf weken krijgen om het geselecteerde boek te lezen (Club Lees, z.d.). Binnen de digitale omgeving van de app kunnen leden opmerkingen plaatsen, video's bekijken, interactieve content verkennen en zelfs een eigen boekenclubje oprichten om samen te discussiëren over de aangeboden literatuur.

Daarnaast bieden leesapps waardevolle ondersteuning in het leesproces voor kinderen. Bepaalde apps bieden bijvoorbeeld aanpassingen voor kinderen die moeite hebben met tekstbegrip door tekstdelen te markeren en voor te lezen (Walker, 2011). Geïntegreerde leesfuncties en sequentiële navigatie in leesapps kunnen jonge kinderen helpen om een dieper begrip te ontwikkelen en effectievere leesstrategieën te leren (Christ et al., 2018). Leesapps kunnen ook nuttig zijn voor volwassenen die nood hebben aan extra ondersteuning bij het lezen. Onderzoek van da Silva et al. (2022) toont aan dat leesapps met vergrotingshulpmiddelen bijdragen aan de visuele revalidatie van slechtziende patiënten. De leesapp Read-Right stelde patiënten met een rechtszijdige hemianopsie, een hersenletsel dat een langzamer leestempo veroorzaakt, in staat om hun leessnelheid te verbeteren door middel van interactieve oefeningen met horizontaal scrollende tekst en aanpasbare instellingen (Ong et al., 2012). Deze voorbeelden illustreren het potentieel van nieuwe technologieën in leesapps om mensen met uiteenlopende leesbehoeften te ondersteunen.

3.3.2 Uitdagingen

Een belangrijke uitdaging bij leesapps is een optimale gebruikerservaring bieden. Veel gebruikers vinden de navigatie binnen een leesapp niet intuïtief, wat kan leiden tot frustratie en verminderde betrokkenheid (Shimray et al., 2015). Een gebrekkig ontwerp kan ongemak veroorzaken en gebruikers ontmoedigen om de app langdurig te gebruiken. Daarnaast kan het beperkte schermformaat van mobiele apparaten de algehele leeservaring negatief beïnvloeden. Meer aandacht voor deze designelementen is noodzakelijk om een soepelere en prettigere leeservaring voor gebruikers te waarborgen. Naast deze gebruiksvriendelijke uitdagingen vormen privacykwesties een andere belangrijke horde. De uitdaging ligt in een balans te vinden tussen enerzijds gegevensverzameling om de gebruikerservaring te verbeteren en anderzijds privacyrechten beschermen. Auteurs, uitgevers en platforms willen lezersgegevens verzamelen om hun inhoud aan te passen en marketingstrategieën te ontwikkelen, maar toezichthouders maken zich zorgen over de mate van gegevensverzameling, eigendom en controle, vooral met betrekking tot de identiteit en het leesgedrag van lezers (Lynch, 2017). Het is daarom cruciaal dat leesapps privacyregels respecteren en transparant zijn over hun gegevensverzameling om het vertrouwen van gebruikers te behouden.

Daarnaast kan langdurig gebruik van leesapps gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Onderzoek van Benedetto et al. (2013) toont aan dat lezen op LCD-schermen meer visuele vermoeidheid kan veroorzaken dan papieren boeken, met symptomen zoals droge ogen, jeuk en wazig zicht. Langdurig gebruik van digitale apparaten, waaronder leesapps, kan ook leiden tot digitale oogvermoeidheid (DES), met diverse oog- en zichtgerelateerde problemen tot gevolg (Kaur et al., 2022). Lezen op mobiele apparaten voor het slapengaan kan de slaapkwaliteit negatief beïnvloeden. Het blauwe licht van mobiele schermen kan de natuurlijke slaap-waakcyclus van het lichaam verstoren, wat leidt tot een kortere slaapduur, moeite met inslapen en een lagere slaapkwaliteit (Shimray et al., 2015). Op lange termijn kunnen deze effecten leiden tot vermoeidheidsproblemen, een verminderde cognitieve functie en verminderde prestaties bij dagelijkse activiteiten. Het is dus belangrijk dat gebruikers zich bewust zijn van deze gezondheidsrisico's bij langdurig gebruik van leesapps op digitale apparaten.

Een andere uitdaging van digitaal lezen betreft het effect op leesbegrip. In een Noors onderzoek van Mangen et al. (2013) onder 72 zestienjarigen vertoonden de deelnemers die teksten op papier lazen een beter leesbegrip dan degenen die dezelfde teksten als pdf op een computerscherm lazen. Uitdagingen bij het scrollen, en het ontbreken van ruimtelijke en temporele markers in de digitale teksten maakten het moeilijker om de inhoud te begrijpen en te onthouden. Ook vonden de deelnemers meldingen van sociale media of e-mails afleidend, waardoor de concentratie en betrokkenheid bij de tekst verlaagde. Volgens Altamura et al. (2023) hebben vooral jongere kinderen baat bij papieren teksten, omdat deze minder afleidend zijn en hen helpen een dieper begrip van complexe inhoud te ontwikkelen. Daarentegen lijken e-readers beter aan te sluiten bij het leesgedrag van papieren boeken, omdat ze een grotendeels lineair leesproces bieden en lezers minder geneigd zijn tot taskswitching, zoals op hyperlinks klikken of informatie opzoeken (Bakker, 2019). Bovendien zijn readers ontworpen om afleiding te minimaliseren en een leeservaring te creëren die dichter bij die van papieren boeken ligt.

3.4 Leesapps en leesgedrag

3.4.1 Leesvoorkeuren en motivatie

Oroz (2016) ontdekte in een Weense studie dat de deelnemers tussen 19 en 45 jaar gedrukte literatuur verkiezen voor academische activiteiten, terwijl ze digitale apparaten vooral gebruiken voor ontspanning. De meerderheid gaf de voorkeur aan gedrukte roddelbladen boven digitale, maar verkoos de digitale versie van wetenschappelijke tijdschriften boven de gedrukte variant. E-boeken worden volgens Wang et al. (2018) voornamelijk op mobiele apparaten gelezen als vrijetijdsbesteding, in kortere sessies, met piekmomenten in de ochtend en late avond. Een vergelijkende studie van Kuijpers et al. (2023) toont aan dat lezers, ongeacht of ze papier boeken, digitale fictie of de leesapp Wattpad gebruiken, veel waarde hechten aan inzicht en betekenis. Opvallend is dat lezers van digitale fictie en Wattpad meer motivatie halen uit plezier dan lezers van papieren boeken. Dit verschil komt door de jongere leeftijd van e-book- en Wattpad-gebruikers, evenals de interactieve elementen van digitale fictie en de levendige online communities van Wattpad (Kuijpers et al., 2023).

3.4.2 Interactieve functies

Lezers kunnen elkaars keuzes en meningen beïnvloeden via de interactieve functies van online lezersplatformen, zoals gebruikersrecensies. Door hun persoonlijke leeservaringen te delen, dragen gebruikers bij aan een dynamische omgeving waarin ze andere lezers helpen bij hun lectuurkeuzes door bepaalde boeken aan te bevelen of af te raden. Sociale leesapps maken vaak gebruik van algoritmes om de voorkeuren van gebruikers te analyseren en persoonlijke aanbevelingen te genereren die zijn afgestemd op hun individuele smaak (Liu et al., 2020). Hoewel deze algoritmes lezers boeken aanbevelen die aansluiten bij hun interesses, kunnen ze de leeservaring mogelijk beperken door voornamelijk vergelijkbare titels voor te stellen. Platforms zoals Goodreads hebben daarnaast leesuitdagingen geïntroduceerd – doelen of opdrachten die lezers aanmoedigen om een bepaald aantal boeken te lezen of specifieke genres te verkennen – om de betrokkenheid te vergroten. Uit een studie van Jafari et al. (2020) blijkt dat deelnemers aanzienlijk meer geneigd zijn om meer boeken te lezen wanneer ze deelnemen aan deze uitdagingen in vergelijking met hun normale leestempo. Publieke leesuitdagingen creëren dus een motiverende omgeving die individuen aanmoedigt om hun normale leesgewoonten te overtreffen (Jafari et al., 2020). Het is echter belangrijk op te merken dat de externe druk van dergelijke uitdagingen ook kan leiden tot een gevoel van verplichting, wat mogelijk de intrinsieke motivatie om te lezen beïnvloedt.

4 Methodologie

4.1 Heuristiek

De primaire doelstelling van dit onderzoek, uitgevoerd in samenwerking met de leesbevorderingsorganisatie Iedereen Leest, is om een algemeen inzicht te krijgen in het leesgedrag van volwassenen in Vlaanderen met betrekking tot digitale leesapps en online lezersplatformen. Dit zal bijdragen aan een beter begrip van de leescultuur in Vlaanderen en de leesgewoonten in het digitale tijdperk. De samenwerking met Iedereen Leest heeft tot doel waardevolle inzichten te verschaffen aan beleidsmakers, boekhandels, bibliotheken, uitgevers en andere relevante belanghebbenden binnen het literaire veld. De literatuurstudie in deze paper belicht de bestaande kennis en inzichten met betrekking tot leesapps en digitale leesplatformen. Hierbij ligt de focus op de digitale evolutie, de voordelen en uitdagingen, en de impact op leesgedrag. De literatuurstudie omvat een breed scala aan bronnen, waaronder wetenschappelijke artikelen, boeken, rapporten van organisaties zoals de OECD en andere relevante online publicaties.

4.2 Opzet van de vragenlijst

Als hoofdonderzoeksmethode heb ik een enquête opgesteld om gegevens te verzamelen bij Vlaamse volwassenen. De vragenlijst (zie Bijlage A) is opgedeeld in verschillende secties. De eerste sectie, "Over uw leesgedrag," biedt respondenten de mogelijkheid om hun algemene leesgewoonten en -voorkeuren te delen. De volgende sectie, "Leesapp-gebruik," behandelt twee aspecten: het gebruik van leesapps als digitale platformen voor het lezen of beluisteren van boeken, en het gebruik van leesapps als ondersteunende tools met functies zoals bibliotheekbeheer, sociale interacties en leesinspiratie. Verder omvat de vragenlijst de sectie "Ervaring met leesapps", waarin respondenten aangeven hoe leesapps hun leesgedrag en -motivatie beïnvloeden. De laatste sectie "Mediawijsheid" richt zich op aspecten zoals privacyzorgen en concentratieproblemen, mogelijks gerelateerd aan digitaal lezen.

De enquête heb ik opgesteld met behulp van LimeSurvey, een platform dat wordt ondersteund door de KU Leuven om enquêtes uit te voeren. In samenwerking met promotor Dr. Nicolas Ruytenbeek en copromotor Simon Bequoye van Iedereen Leest heb ik de vragenlijst ontwikkeld en verfijnd. De enquête is breed verspreid, zowel via mijn eigen sociale mediakanalen zoals Facebook en LinkedIn, als via de LinkedIn-pagina van Iedereen Leest en verschillende relevante Facebookgroepen zoals 'de Boekenjagers', 'Gent Leest Stadslezers', 'Antwerpen Leest – Stadslezers', 'Heel Facebook leest' en 'Leuk lezen'. Jozefien De Marrée, de contactpersoon bij De Wetenschapswinkel, heeft eveneens de enquête gedeeld via de sociale media van KU Leuven Engage. De enquête liep van 11 juni 2024 tot en met 25 juni 2024 en is in totaal door 295 mensen ingevuld. Bij de analyse van de antwoorden bleken 156 reacties bruikbaar te zijn, omdat deze afkomstig waren van respondenten die leesapps gebruiken. Reacties van degenen die geen leesapps gebruiken, zijn in dit onderzoek niet meegenomen. De resultaten die in dit onderzoek worden besproken, hebben daarom uitsluitend betrekking op de 156 respondenten die leesapps gebruiken.

De gegevens uit de LimeSurvey-enquête heb ik geëxporteerd naar een Excel-document, waarbij elke respondent – anoniem – een rij in de dataset vertegenwoordigt. De verzamelde e-mailadressen voor de boekenloting van Iedereen Leest heb ik meteen losgekoppeld van de ID's om de anonimiteit van de deelnemers te garanderen. Allereerst heb ik alle antwoorden doorgenomen en eventuele inconsistenties of fouten opgeschoond of verwijderd. Zo heb ik bijvoorbeeld twee respondenten die "Fries" als andere taal bij hun talenkennis hebben aangegeven, uitgesloten omdat de enquête specifiek gericht is op Vlaamse deelnemers. Daarnaast heb ik antwoorden zoals "Spotify" en "BookTok" verwijderd omdat deze niet voldoen aan de definitie van leesapps die in dit onderzoek wordt gehanteerd. Alle wijzigingen heb ik zorgvuldig bijgehouden in een logboek (zie Bijlage C), waarin per wijziging de datum, respondent ID, reden en een toelichting zijn opgenomen om de integriteit van de dataset te waarborgen en transparantie in de dataverwerking te verzekeren. Vervolgens heb ik de opgeschoonde gegevens gecodeerd door elk type antwoord een specifieke code toe te wijzen om de data te kunnen structureren en analyseren. Alle codes zijn zorgvuldig genoteerd in een uitgebreid codeboek (zie Bijlage C) met bijbehorende definities om het overzicht te bewaren en een consistente interpretatie van de gegevens te waarborgen tijdens de analysefase.

4.3 Ethiek

Om te waarborgen dat het onderzoek ethisch verantwoord is, heb ik goedkeuring verkregen van de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) om de enquête te verspreiden. Een gedetailleerd PRET-dossier (G-2024-7945) is opgesteld, waarin alle ethische overwegingen zijn gedocumenteerd (zie Bijlage B). Dit dossier bevat onder andere een toestemmingsformulier voor de deelnemers en een informatieblad over de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Tevens is een verwerkersovereenkomst tussen Iedereen Leest en de KU Leuven vastgesteld om de e-mailadressen voor de loting correct te verwerken conform de AVG-regels. Het rekruteringsbericht voor sociale media heb ik toegevoegd om te verzekeren dat alle communicatie met potentiële deelnemers voldoet aan de ethische richtlijnen. Bovendien heb ik de morele implicaties van het onderzoek, de relevantie voor het algemeen belang en de waarborging van de vertrouwelijkheid van de verzamelde gegevens zorgvuldig overwogen. Dit heeft geleid tot een uitvoering van het onderzoek in overeenstemming met de geldende ethische richtlijnen en wetgeving.

5 Resultaten

In deze sectie presenteer ik de resultaten van de enquête, die inzicht geven in het leesgedrag van de respondenten en hun gebruik van leesapps. De resultaten bieden een uitgebreid overzicht van de demografische gegevens, het leesgedrag, het gebruik van leesapps, de ervaringen met leesapps en de invloed op het leesgedrag. Tevens omvat de analyse een correlatieonderzoek. Voor een gedetailleerd overzicht van de dataset, inclusief codeboek en logboek, verwijst ik naar Bijlage C. De percentages voor demografische gegevens, leesgedrag en gebruik van leesapps zijn berekend door het aantal respondenten binnen elke categorie te delen door het totaal aantal respondenten (156) en dit quotiënt te vermenigvuldigen met 100.

5.1 Demografische gegevens

De demografische gegevens van de respondenten bieden inzicht in de diversiteit binnen het onderzoek naar leesapps en hun invloed op leesgedrag. De uiteindelijke steekproef van 156 respondenten die gebruik maken van leesapps vertoont een variatie in leeftijd, gender en talenkennis. Hieronder volgt een overzicht per categorie.

Leeftijd

Leeftijd	Percentage
18-25	21,79%
26-35	20,51%
36-45	19,87%
46-55	23,08%
56-65	10,90%
66-75	3,85%

Tabel 1. Antwoorden op vraag 1: "Wat is uw leeftijd?"

Respondenten variëren in leeftijd van 18 tot 75 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 40 jaar. De verdeling over leeftijdsgroepen toont een evenredige spreiding, met het hoogste aantal respondenten in de leeftijdscategorie van 46 tot 55 jaar. De percentages tonen een lichte variatie maar zonder grote afwijkingen. Dit resulteert in gevarieerde perspectieven en ervaringen, doordat jongere en oudere respondenten ook vertegenwoordigd zijn.

Gender: De respondenten bestaan voornamelijk uit vrouwen (ca. 93,59%), met een klein percentage mannen (ca. 5,77%) en non-binaire respondenten (ca. 0,64%). Deze verdeling weerspiegelt een overwegend vrouwelijke participatie in het onderzoek.

Talenkennis: Alle respondenten beheersen het Nederlands (100%), gevolgd door Engels (99%), Frans (81%) en Duits (39%). Een aanzienlijk aantal respondenten beheerst ook andere talen (29%), zoals Italiaans, Spaans, Zweeds en Arabisch.

5.2 Leesgedrag

Het leesgedrag van de respondenten (N=156) is onderzocht aan de hand van drie belangrijke aspecten: hoe vaak ze lezen, de tijd die ze besteden aan lezen, en het aantal gelezen boeken per jaar, uitgesplitst in papieren boeken, e-boeken en luisterboeken.

Leesfrequentie

Frequentie	Percentage
<i>Minder dan eens per week</i>	8,3%
<i>Ongeveer 1-2 keer per week</i>	19,9%
<i>Ongeveer 3-4 keer per week</i>	17,3%
<i>Ongeveer 5-6 keer per week</i>	14,7%
<i>Dagelijks</i>	39,7%

Tabel 2. Antwoorden op vraag 4: "Gedurende het afgelopen half jaar, hoe vaak las u gemiddeld per week in een boek?"

Ruim 1 op 3 respondenten leest dagelijks, wat duidt op een sterke betrokkenheid bij lezen binnen deze groep. In tegenstelling hiermee leest 8,3% van de respondenten minder dan eens per week. Dit vormt een duidelijk contrast met de frequentere lezers. De variatie in leesfrequentie weerspiegelt uiteenlopende leespatronen onder de respondenten. De grote hoeveelheid respondenten die dagelijks leest suggereert dat deze steekproef voornamelijk uit actieve lezers bestaat.

Tijd besteed aan lezen

Leesduur	Percentage
<i>Minder dan 1 uur</i>	5,8%
<i>1-2 uur</i>	14,1%
<i>3-4 uur</i>	26,3%
<i>5-6 uur</i>	14,7%
<i>7-10 uur</i>	22,4%
<i>Meer dan 10 uur</i>	16,7%

Tabel 3. Antwoorden op vraag 5: "Gedurende het afgelopen half jaar, hoeveel tijd spendeerde u gemiddeld per week aan een boek lezen?"

De gemiddelde tijd die respondenten wekelijks besteden aan lezen bedraagt zes uur. Dit gemiddelde is berekend door representatieve waarden toe te wijzen aan de verschillende tijdsintervallen en deze te combineren op basis van de percentages van respondenten in elk interval. De representatieve waarden zijn: 0,5 uur voor "minder dan 1 uur", 1,5 uur voor "1-2 uur", 3,5 uur voor "3-4 uur", 5,5 uur voor "5-6 uur", 8,5 uur voor "7-10 uur", en 12 uur voor "meer dan 10 uur". Door de waarden te wegen naar hun percentage in de steekproef en het gewogen gemiddelde te berekenen, resulteert dit in een leestijd van zes uur per week. Het grootste aantal respondenten geeft aan tussen de drie en vier uur per week te lezen. Ongeveer 14,1% van de respondenten geeft aan één tot twee uur per week te lezen, terwijl 16,7% meer dan tien uur per week besteedt aan lezen.

Aantal gelezen boeken per jaar

Aantal gelezen boeken	Papieren boeken	E-boeken	Luisterboeken
0	5,1%	24,4%	62,8%
1-5	21,2%	23,7%	23,1%
6-10	16,0%	14,1%	7,7%
11-15	11,5%	9,0%	1,9%
16-20	6,4%	7,1%	1,9%
21-25	5,8%	1,9%	0,0%
26-30	6,4%	3,8%	0,6%
Meer dan 30	27,6%	16,0%	1,9%

Tabel 4. Antwoorden op vraag 6-8: "Hoeveel papieren boeken / e-boeken leest u gemiddeld per jaar?" "Hoeveel luisterboeken beluistert u gemiddeld per jaar?"

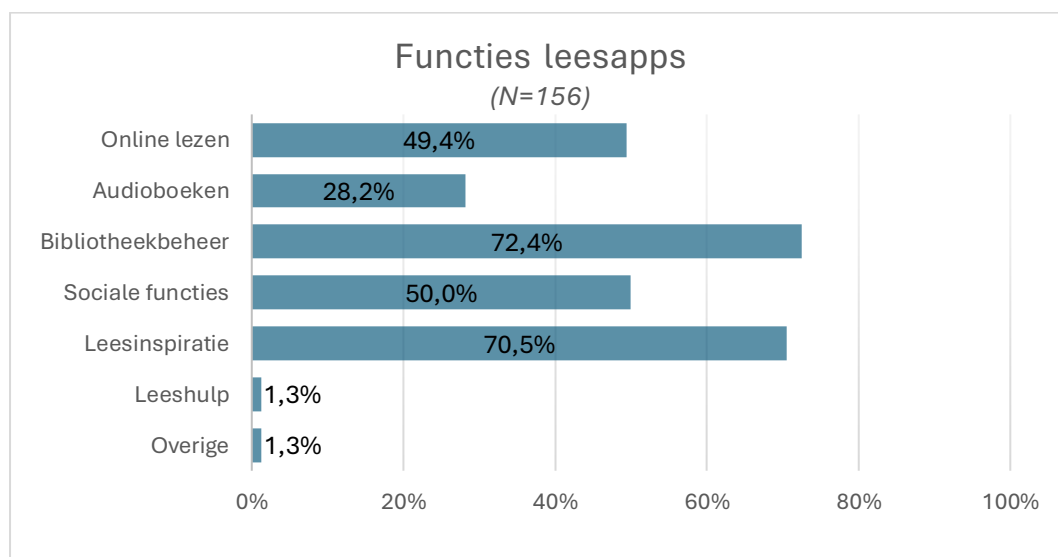
De respondenten lezen gemiddeld genomen ongeveer zeventien papieren boeken per jaar. Dit gemiddelde is berekend door representatieve waarden toe te wijzen aan de verschillende categorieën van gelezen boeken: 2,5 voor "0", 3 voor "1-5", 8 voor "6-10", 13 voor "11-15", 18 voor "16-20", 23 voor "21-25", 28 voor "26-30", en 35 voor "meer dan 30". Door deze waarden te wegen op basis van de percentages van respondenten in elk interval en het gewogen gemiddelde te berekenen, bedraagt het gemiddelde ongeveer zeventien papieren boeken per jaar. De meerderheid van de respondenten (27,6%) leest jaarlijks meer dan dertig boeken, terwijl een aanzienlijk deel (21,2%) aangeeft tussen de één en vijf papieren boeken per jaar te lezen. Dit toont aan dat papieren boeken nog steeds een belangrijke rol spelen in het leesgedrag van respondenten, ondanks de beschikbaarheid van digitale en andere formaten.

Wat betreft e-boeken ligt het gemiddelde aantal gelezen boeken per jaar rond de twaalf. Dit gemiddelden werden op dezelfde manier berekend als voor papieren boeken. Bijna een kwart leest jaarlijks tussen de één en vijf e-boeken, terwijl 16% aangeeft meer dan dertig e-boeken per jaar te lezen. Deze bevindingen tonen aan dat de respondenten gemiddeld genomen meer papieren boeken lezen dan e-boeken, maar ook een substantieel aantal e-boeken consumeren als onderdeel van hun leesgewoonten.

De gegevens over het luisterboekengebruik onder respondenten tonen aan dat dit formaat een bescheiden rol speelt in hun leesgewoonten. Gemiddeld luisteren respondenten naar iets minder dan drie luisterboeken per jaar. Ook hier is het gemiddelde op dezelfde wijze berekend. Bijna 2 op de 3 respondenten geeft aan geen luisterboeken te consumeren, terwijl bijna een kwart tussen de één en vijf luisterboeken per jaar beluistert. De lagere percentages in de hogere categorieën (vanaf 11-15 boeken en hoger telkens onder de 2%) illustreren een minder frequente betrokkenheid bij luisterboeken vergeleken met papieren en e-boeken. Luisterboeken zijn als leesvorm dus beduidend minder populair onder de respondenten dan geschreven boeken.

5.3 Gebruik van leesapps

Functies

Figuur 1. Antwoord op vraag 14: "Waarvoor gebruikt u leesapps?"

Lezers wendden leesapps aan voor diverse doeleinden. Zo gebruikt een grote meerderheid (72,4%) de apps voor bibliotheekbeheer, om gelezen boeken bij te houden en/of hun boekenkast te inventariseren. Daarnaast haalt 70,5% van de respondenten inspiratie voor nieuw leesmateriaal uit leesapps. De helft van de respondenten maakt gebruik van sociale functies zoals recensies schrijven en deelnemen aan boekenclubs. Bijna de helft leest boeken online via deze apps (exclusief e-readers), terwijl 28,2% audioboeken beluistert. Slechts een klein percentage benut functies zoals leeshulp voor ondersteuning bij o.a. dyslexie.

Leesapps	Online lezen (N=77)	Audioboeken (N=44)	Bibliotheekbeheer (N=113)	Sociale functies (N=78)	Leesinspiratie (N=110)
<i>cloudLibrary</i>	51,9%				
<i>Kobo</i>	32,5%				
<i>Apple Books</i>	19,5%				
<i>Storytel</i>		43,2%			
<i>Audible</i>		32,5%			
<i>Anderslezen app</i>		9,1%			
<i>Goodreads</i>			69,0%	85,9%	77,3%
<i>Hebban</i>			29,2%	20,5%	26,4%
<i>Mijn Bibliotheek</i>			25,7%		
<i>Storygraph</i>				9,0%	10,0%

Tabel 5. Antwoorden op vraag 15: "Waarvoor gebruikt u leesapps?", vragen 19, 23, 26: "Welke leesapps gebruikt u voor luisterboeken / bibliotheekbeheer / sociale functies?", vraag 29: "Welke leesapps gebruikt u om inspiratie op te doen voor nieuw leesmateriaal?"

De respondenten hebben aangegeven welke leesapps ze per functie gebruiken; hier volgt telkens de top drie meest gebruikte apps. In de categorie online lezen gebruikt meer dan de helft van de

respondenten (N=77) cloudLibrary, een digitaal platform met een collectie e-books en audioboeken van de lokale bibliotheek. Bijna 1 op 3 gebruikt Kobo om online boeken te lezen, gevolgd door Apple Books met 19,5%.

Voor audioboeken (N=44) is Storytel de favoriet met 43,2% van de gebruikers. Audible volgt met bijna een derde, terwijl 9,1% de Anderslezen app gebruikt. Storytel, een Nederlandse app, is duidelijk populairder onder Nederlandstalige gebruikers dan het Amerikaanse Audible. De Vlaamse Anderslezen app richt zich speciaal op gebruikers met een leesbeperking.

Bij bibliotheekbeheer (N=113) gebruikt meer dan twee derde van de respondenten Goodreads, gevolgd door Hebban met bijna een derde en Mijn Bibliotheek met iets meer dan een kwart. Hoewel Goodreads wereldwijd populair is, blijkt Hebban, een Nederlandse community voor boekenliefhebbers, ook aanzienlijk populair onder de respondenten. Mijn Bibliotheek trekt een kleiner, maar specifiek publiek aan, aangezien de app uitsluitend beschikbaar is voor Android-gebruikers.

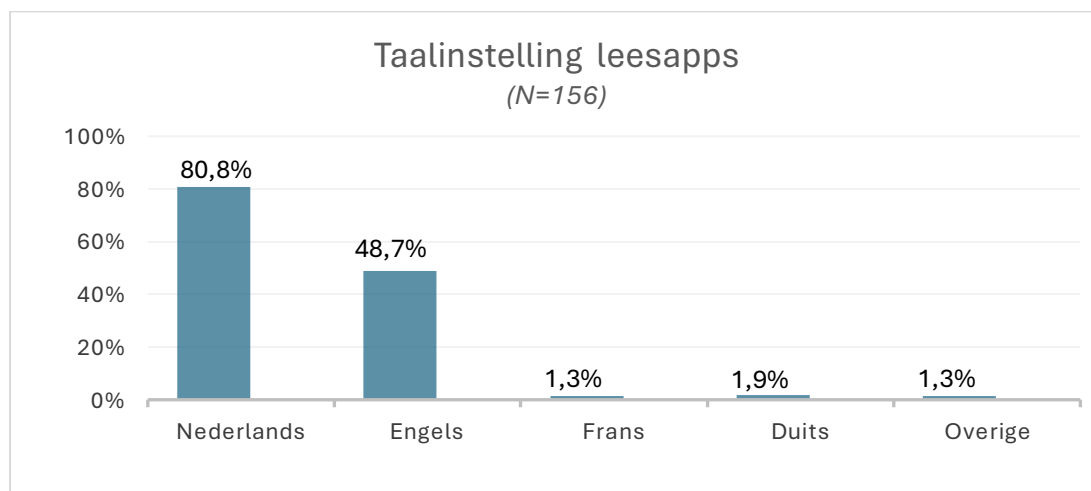
In de categorie sociale functies (N=78) domineert Goodreads met 85,9% van de gebruikers. Hebban volgt op afstand met ongeveer 1 op de 5 respondenten, terwijl Storygraph een gebruikersbasis heeft van circa 9%. De Amerikaanse app Goodreads domineert sterk, terwijl Hebban een Nederlandstalig alternatief biedt.

Als het gaat om leesinspiratie (N=110) voert Goodreads opnieuw de lijst aan, met gebruik door meer dan driekwart van de deelnemers. Hebban komt op de tweede plaats met ongeveer een kwart, en Storygraph wordt door een op de tien respondenten gekozen. Het valt op dat dezelfde drie apps zowel in de categorie leesinspiratie als bij de sociale functies het populairst zijn, wat suggereert dat deze apps meerdere functies tegelijk vervullen.

Betalingsbereidheid

Hoewel een aanzienlijk deel van deze steekproef bereid is om te betalen, genieten gratis leesapps nog steeds de voorkeur. Een derde (33,3%) heeft ooit al eens betaald voor leesapps, terwijl de meerderheid aangeeft dit niet te doen.

Taalinstellingen

Figuur 2. Antwoord op vraag 13: "In welke taal/ talen staan uw leesapps ingesteld?"

De meeste respondenten kiezen voor Nederlands als taalinstelling in leesapps, met 80,8% die één of meerdere apps in deze taal gebruikt. Bijna de helft gebruikt ook Engels, wat wijst op een brede acceptatie van deze taal naast het Nederlands. Andere talen, zoals Frans en Duits, zijn aanzienlijk minder aanwezig binnen leesapps.

5.4 Ervaring met leesapps

Ervaring met leesapps (N=156)	Gemiddelde (min=1 / max=5)	Standaard deviatie
<i>Ik kan dankzij leesapps beter bijhouden welke boeken ik al heb gelezen.</i>	4,38	0,90
<i>Ik ervaar dat leesapps mijn leesmotivatie positief beïnvloeden.</i>	3,87	1,07
<i>Ik vind het handig dat ik mijn leesvoortgang en leesdoelen kan bijhouden in een leesapp.</i>	3,66	1,40
<i>Ik lees graag overal en gebruik daarom leesapps op draagbare apparaten.</i>	3,65	1,37
<i>Ik kan dankzij leesapps beter bijhouden welke boeken ik al heb aangekocht</i>	3,52	1,25
<i>Ik zoek boekrecensies op via leesapps voor ik een boek aanschaf.</i>	3,36	1,10
<i>Ik luister naar luisterboeken terwijl ik andere activiteiten doe.</i>	3,34	1,53
<i>Ik deel boekrecensies op leesapps om mijn mening over een boek met anderen te delen.</i>	2,92	1,32
<i>Ik gebruik leesapps om gratis toegang te krijgen tot boeken.</i>	2,54	1,28
<i>Ik lees meer anderstalige boeken op leesapps dan op papier.</i>	2,50	1,37
<i>Ik luister vaker naar anderstalige boeken dan dat ik ze lees.</i>	1,69	0,97

Tabel 6. Antwoorden op vraag 35: "Hoezeer bent u het eens of oneens met de volgende uitspraken over het gebruik van leesapps?"

Uit de Likert-vraag over de ervaring van respondenten met leesapps blijkt dat bepaalde functies hoger gewaardeerd worden dan andere. De scores zijn gebaseerd op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor 'helemaal niet mee eens' en 5 voor 'helemaal mee eens'. Gebruikers hebben het gevoel dat ze dankzij leesapps beter kunnen bijhouden welke boeken ze al hebben gelezen (4,38). Ze vinden het ook handig om hun leesvoortgang en leesdoelen bij te houden (3,66) en ervaren dat leesapps hun leesmotivatie positief beïnvloeden (3,87). Daarnaast waarderen ze de mogelijkheid om overal te kunnen lezen (3,65).

Gebruikers zijn enigszins geneigd om naar boeken te luisteren tijdens activiteiten zoals wandelen of koken (3,34). Echter, wanneer het gaat om anderstalige boeken, geven respondenten duidelijk aan dat ze niet vaker naar anderstalige boeken luisteren dan dat ze deze lezen (1,69). Ze vinden ook niet dat ze meer anderstalige boeken lezen via leesapps in vergelijking met papieren boeken (2,50). Ze zijn enigszins terughoudend om leesapps te gebruiken voor gratis toegang tot boeken (2,54). Met een gemiddelde score van 3,36 geven respondenten aan dat ze eerder geneigd zijn om boekrecensies via leesapps op te zoeken voordat ze een boek aanschaffen. Daarentegen blijkt uit de lagere gemiddelde score van 2,92 dat ze minder actief zijn in zelf recensies schrijven.

5.5 Invloed op leesgedrag

Thema	Veelvoorkomend antwoord
<i>Meer leesmotivatie</i>	Leesapps motiveren gebruikers om meer en/of regelmatig te lezen door onder andere leesdoelen bij te houden.
<i>Nieuwe genres en auteurs</i>	Leesapps maken het mogelijk om nieuwe genres en auteurs te ontdekken.
<i>Gemak en toegankelijkheid</i>	Leesappgebruikers benadrukken het gemak van altijd en overal te kunnen lezen en luisteren via digitale (luister)boeken.
<i>Sociale aspecten en community</i>	Leesapps bevorderen interactie door reviews te delen, leesuitdagingen aan te gaan en het leesgedrag van vrienden te volgen.
<i>Mix van leesformats</i>	Gebruikers lezen zowel luisterboeken, papieren boeken als e-books via leesapps, afhankelijk van de situatie.
<i>Bewustzijn van leesgedrag</i>	Gebruikers zijn zich meer bewust van hun leesgewoonten door een overzicht bij te houden van gelezen boeken en recensies.

Tabel 7. Antwoorden op vraag 36: 'Hoe heeft het gebruik van leesapps uw leesgedrag in het algemeen veranderd?'

Om veelvoorkomende antwoorden op de vraag "Hoe heeft het gebruik van leesapps uw leesgedrag in het algemeen veranderd?" te identificeren, heb ik een gestructureerde benadering toegepast.

Allereerst heb ik alle antwoorden verzameld en geanalyseerd om terugkerende thema's te identificeren. Vervolgens heb ik de antwoorden gecategoriseerd op basis van sleutelwoorden en thematische patronen die naar voren kwamen in de gegevens, zoals verhoogde leesmotivatie, ontdekking van nieuwe genres en auteurs, en bewustzijn van leesgedrag. Een thema wordt als veelvoorkomend beschouwd wanneer minimaal tien respondenten ze benoemen en wanneer het een prominente trend in de antwoorden vertegenwoordigt.

Veel respondenten benadrukken dat leesapps hen aanmoedigen om meer te lezen door leesdoelen te stellen en hun voortgang bij te houden. Bijvoorbeeld, een respondent merkte op dat deelname aan leesuitdagingen op Goodreads hem/haar extra motiveert om zijn/haar doelen te bereiken. Aan de andere kant ervaren sommige respondenten te veel druk om specifieke leesdoelen te halen via leesapps waardoor "lezen zijn spontane charme verliest en aanvoelt als iets dat getrackt moet worden". Veel respondenten merken op dat leesapps hen helpen om niet alleen vaker te lezen, maar ook om gemakkelijker te beginnen lezen. Een andere opvallende bevinding uit de open vraag is dat veel gebruikers leesapps inzetten om nieuwe genres en auteurs te verkennen. Respondenten waarderen de aanbevelingen en recensies die beschikbaar zijn op de platforms: "Ik stap al eens uit mijn comfortzone als ik iets nieuws ontdek". Iemand anders reageert dat "Goodreads de mogelijkheid geeft om mensen met soortgelijke leesvoorkeuren te volgen en zo nieuwe aanraders te ontdekken".

Daarnaast benadrukken gebruikers vaak dat leesapps lezen aanzienlijk eenvoudiger maken, ongeacht hun locatie. Ze waarderen het gemak om meerdere titels bij de hand te hebben zonder het gewicht van fysieke exemplaren te dragen. Een respondent merkt op: "Ik kan meer lezen als ik bijvoorbeeld in de wachtkamer zit, waar ik anders geen zwaar boek mee naartoe zou nemen." Respondenten wijzen ook op het sociale aspect van leesapps, zoals leeservaringen delen, zien wat vrienden lezen en

deelnemen aan leesuitdagingen. “Het kan tot een gesprek leiden met bv. collega’s die op dezelfde app zitten en hun leesvoortgang delen”, schrijft iemand. Deze sociale functies moedigen gebruikers aan om te lezen: “Ik lees vaker door de sociale interactie die eruit voortkomt, bovendien durf ik ook andere genres te proberen omdat vrienden die goede recensies geven”.

Sommige gebruikers geven aan dat ze een mix van leesformats gebruiken, zowel luisterboeken als e-books, afhankelijk van de situatie. Dit stelt hen in staat om meer te lezen door verschillende formats aan te passen aan hun levensstijl en voorkeuren. “Digitaal lees ik liever een luchtige roman of een detective. Literatuur en kunstboeken, historische romans net als vakliteratuur lees ik nog altijd op papier.” Ze waarderen de flexibiliteit van leesapps omdat het lezen op verschillende manieren mogelijk maakt: “Dankzij de app Storytel kan ik verder in mijn boek (luisteren) wanneer ik moe ben na het werk en mijn ogen rust nodig hebben.” Een andere veelvoorkomende reactie is dat leesapps gebruikers bewuster maken van hun leesgedrag, zoals het bijhouden van gelezen boeken. Dit helpt mensen om meer inzicht te krijgen in hun leesgewoonten. Iemand schrijft dat “het in kaart brengen van wat ik lees op een jaar en doorheen de jaren me meer bewust maakt van mijn leesgedrag.” Gebruikers vinden het ook handig “om bij te houden hoeveel boeken je al gelezen hebt en gestimuleerd te worden om minstens evenveel te lezen als het jaar ervoor. Bovendien maakt zo’n app het gemakkelijker om bij te houden welke boeken je al gelezen hebt en wat je ervan vond.”

5.6 Correlatieanalyse

Functies leesapps

	Sociale functies	Bibliotheekbeheer
Leesinspiratie	.51*	.42*

* $p < .001$

Tabel 8. Antwoorden op vragen 23, 26: “Welke leesapps gebruikt u voor bibliotheekbeheer / sociale functies?”, vraag 29: “Welke leesapps gebruikt u om inspiratie op te doen voor nieuw leesmateriaal?”

Uit de analyse in R (v4.4.0; R Core Team 2024), waarbij gebruik is gemaakt van Pearson correlatiecoëfficiënten, blijkt een matige positieve correlatie¹ tussen de functie van leesapps voor sociale interactie en die voor leesinspiratie, met een zeer significante correlatiecoëfficiënt van .51 ($p < .001$). Deze bevinding suggereert dat gebruikers die leesapps voornamelijk gebruiken voor sociale functies ook vaak leesapps raadplegen om inspiratie op te doen voor nieuwe lectuur. Daarnaast vertoont de correlatie ($r = .42$, $p < .001$) tussen de functie van leesapps voor bibliotheekbeheer en die voor leesinspiratie een lage positieve relatie. Dit suggereert dat gebruikers die leesapps actief gebruiken voor het beheren van hun bibliotheekcollecties ook neigen naar het gebruik van apps om leesinspiratie op te doen. Deze correlaties benadrukken de veelzijdige rol van leesapps als hulpmiddelen, en suggereert dat bepaalde leesapps meerdere functies vervullen.

¹ De correlatieanalyses in deze studie zijn uitgevoerd in R met de Pearson-correlatiecoëfficiënt. Hierbij zijn de scores per respondent voor de verschillende functies van leesapps met elkaar vergeleken. De Pearson-correlatie meet de lineaire relatie tussen deze variabelen, waarbij de coëfficiënt de sterkte en richting van deze relatie aangeeft. De p-waarde, die in alle gevallen kleiner is dan .001, geeft aan dat de gevonden correlaties statistisch zeer significant zijn.

Frequentie leesapp-gebruik

	Frequentie leesapp bibliotheekbeheer	Frequentie leesapp leesinspiratie
Frequentie leesapp sociale functies	.89*	.88*
Frequentie leesapp leesinspiratie	.87*	/

**p < .001*

Tabel 9. Antwoorden op vragen 24, 27, 30: "Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?"

De frequenties van verschillende vormen van leesapp-gebruik tonen hoe gebruikers deze platforms op diverse manieren inzetten. Opvallend is de sterke positieve correlatie ($r = .89$, $p < .001$) tussen het gebruik van leesapps voor sociale interactie en voor bibliotheekbeheer. Dit suggereert dat gebruikers die leesapps vaak gebruiken voor sociale interactie, ook actief zijn in het beheren van hun boekenverzameling via apps. Evenzo blijkt uit de gegevens een sterke correlatie ($r = .87$, $p < .001$) tussen leesapp-gebruik voor leesinspiratie en bibliotheekbeheer, wat aantoont dat gebruikers die apps veelvuldig raadplegen voor leesinspiratie ook hun boeken actief organiseren met behulp van die apps. Ook de sterke correlatie ($r = .88$, $p < .001$) tussen leesapp-gebruik voor sociale interactie en leesinspiratie suggereert dat wie veel sociale interactie aangaat op leesapps (zoals recensies delen) regelmatig op zoek gaat naar leesinspiratie via online lezersplatforms. Deze bevindingen ondersteunen de veelzijdigheid van leesapps, niet alleen als leeshulpmiddelen, maar ook als sociale platforms, bronnen van inspiratie en tools voor het beheren van persoonlijke boekencollecties.

Leesapps & taal

Variabelen	Leestaal Engels	Leestaal Duits
Engels als leesapp-taal	.50*	/
Duits als leesapp-taal	/	.65*

**p < .001*

Tabel 10. Antwoorden op vraag 9: "In welke talen leest u boeken?" en vraag 13: "In welke taal/ talen staan uw leesapps ingesteld?"

Uit de analyse blijkt een matige positieve correlatie ($r = .65$, $p < .001$) tussen het gebruik van het Duits als leestaal en de voorkeurstaal om leesapps in te stellen. Deze bevinding suggereert dat gebruikers die frequent in het Duits lezen, ook vaak hun leesapps in diezelfde taal instellen. Daarnaast vertoont de correlatie tussen het gebruik van het Engels als leestaal en de voorkeurstaal om leesapps in te stellen een matige correlatie ($r = .50$, $p < .001$). Dit wijst erop dat gebruikers die in het Engels lezen, doorgaans ook de voorkeur hebben om hun leesapps in te stellen in het Engels. Dit illustreert hoe taalvoorkeuren kunnen variëren onder gebruikers van digitale leesplatforms.

6 Discussie

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat het leesgedrag van Vlaamse leesappgebruikers een divers en complex landschap vertegenwoordigt, waarbij zowel traditionele als digitale leesformats naast elkaar bestaan. Hoewel papieren boeken nog steeds een belangrijke rol spelen, wordt de invloed van digitale leesapps steeds duidelijker. Het is belangrijk op te merken dat dit onderzoek zich richt op respondenten die al gebruik maken van leesapps. Hierdoor zijn de bevindingen voornamelijk representatief voor een doelgroep die deze digitale leesformaten heeft omarmd en kunnen ze mogelijk niet worden gegeneraliseerd naar de bredere lezerspopulatie. In deze discussie worden de bevindingen van het onderzoek, dat gericht is op de vraag "Hoe beïnvloeden leesapps het leesgedrag van volwassenen in verschillende leeftijdsgroepen in Vlaanderen?", in de context van de bestaande literatuur geplaatst, thematisch besproken en kritisch geëvalueerd.

6.1 Gebruik van leesapps

Uit de resultaten blijkt dat leesapps een substantiële rol spelen in het leesgedrag van de respondenten. Dit sluit aan bij de bevindingen van Shimray et al. (2015), die aangeven dat e-reading op mobiele apparaten steeds relevanter wordt, hoewel er nog geen sprake is van een volledige verschuiving van gedrukte media naar digitale formaten, zoals Shimray suggereert. De aanzienlijke consumptie van papieren boeken door respondenten duidt erop dat digitale en traditionele leesformaten naast elkaar blijven bestaan. Tegelijkertijd blijkt uit de resultaten dat e-boeken en luisterboeken steeds meer aan populariteit winnen, onder andere vanwege de flexibiliteit die digitale platforms bieden. Respondenten beschouwen het bijhouden van hun leesvoortgang en leesdoelen als een nuttige functie (score van 3,66 op 5). Dit sluit aan bij de bevindingen van Liu et al. (2020), die aangeven dat gepersonaliseerde functies in leesapps de betrokkenheid van gebruikers kunnen verhogen. Hoewel boekrecensies opzoeken als nuttig wordt ervaren (score van 3,36 op 5), schrijven respondenten zelf minder recensies (score van 2,92 op 5). Dit verschil suggereert dat gebruikers de waarde van recensies erkennen, maar eerder passief consumeren dan zelf actief bijdragen.

6.2 Invloed op leesgedrag

De invloed van leesapps op het leesgedrag van gebruikers is veelzijdig. Enerzijds verhogen ze de toegankelijkheid van literatuur: respondenten waarderen het gemak van meerdere titels bij de hand te hebben zonder fysieke boeken mee te hoeven dragen. Dit sluit aan bij de bevindingen van West & Chew (2014), die aangeven dat mobiele apparaten laagdrempelige toegang bieden tot literatuur en educatief materiaal. Anderzijds blijkt uit dit onderzoek dat de integratie van verschillende leesformats, zoals e-books en luisterboeken, gebruikers in staat stelt om hun leesgewoonten aan te passen aan verschillende contexten en voorkeuren. Dit is in lijn met Barinova (2019), die stelt dat luisterboeken multitasking en handsfree lezen mogelijk maken, waardoor ze een waardevolle aanvulling zijn op traditionele leeservaringen. Een interessant inzicht uit de correlatieanalyse is dat gebruikers die actief zijn in één functie van leesapps, vaak ook andere functies benutten. Dit suggereert dat leesapps niet

slechts één doel dienen, maar een geïntegreerd platform bieden dat verschillende aspecten van de leeservaring ondersteunt. De veelzijdigheid van leesapps kan bijdragen aan een rijkere en meer diverse leeservaring (Stocchi et al., 2022). Zo heerst het gevoel dat leesapps de leesmotivatie verhogen (3,87), in lijn met bevindingen van Jafari et al. (2020). Bovendien blijkt uit de open vraag van de enquête dat gebruikers zich meer bewust zijn van hun leesgewoonten doordat ze lijsten bijhouden van gelezen boeken en recensies. Deze bevindingen onderstrepen het positieve effect van leesapps op zowel zelfbewustzijn als motivatie in leesgedrag.

6.3 Uitdagingen en beperkingen

Een uitdaging van leesapps is de invloed van publieke leesuitdagingen op de leesmotivatie. Hoewel deze uitdagingen gebruikers kunnen aanmoedigen om hun leesgewoonten te verbeteren (Jafari et al., 2020), laat de enquête zien dat de externe druk om leesdoelen te behalen ook kan leiden tot een gevoel van verplichting. Dit kan op zijn beurt de intrinsieke motivatie beïnvloeden en het spontane plezier van lezen verminderen. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat gebruikers enige terughoudendheid vertonen ten aanzien van het gratis lezen via leesapps (score van 2,54 op 5). Deze terughoudendheid kan mogelijks duiden op een bewustzijn van auteursrechten of een voorkeur voor aangeschafte boeken.

Een belangrijke beperking van dit onderzoek is de focus op een doelgroep die al bekend is met leesapps. Hierdoor zijn de bevindingen mogelijk niet representatief voor alle lezers, met name voor degenen die geen gebruik maken van digitale leesplatformen. De steekproef bestaat mogelijk uit gebruikers die relatief meer digitaal lezen dan de gemiddelde Vlaming, wat de generaliseerbaarheid van de resultaten kan beïnvloeden. Daarnaast kan het online karakter van de enquête en het aantal bruikbare reacties (156) een beperking vormen, aangezien dit mogelijk leidt tot een selectieve respons en een beperkte diversiteit binnen de steekproef. Hoewel verschillende leeftijdsgroepen goed vertegenwoordigd zijn, is de genderverdeling minder evenwichtig, met een oververtegenwoordiging van vrouwen. Deze beperking dient in overweging te worden genomen bij de conclusies en aanbevelingen.

7 Conclusie

In deze paper heb ik onderzocht hoe leesapps het leesgedrag van Vlaamse volwassenen beïnvloeden. De centrale onderzoeksvraag luidt: "Hoe beïnvloeden leesapps het leesgedrag van volwassenen in verschillende leeftijdsgroepen in Vlaanderen?" Aanvullende subvragen verkennen specifieke functies, gebruikspatronen en welke factoren invloed hebben op leesmotivatie en leeservaring. Uit de resultaten blijkt dat leesapps de toegankelijkheid en flexibiliteit van digitale boeken en audioboeken vergroten door gebruikers de vrijheid te geven om te lezen of te luisteren op verschillende apparaten en hun leeservaring aan te passen aan hun persoonlijke voorkeuren en omstandigheden. Respondenten geven aan dat leesapps hun leesmotivatie verhogen, onder mee door functies zoals aanbevelingen en recensies aan te bieden, die gebruikers ondersteunen bij het ontdekken van nieuwe genres en auteurs. De sociale functies van leesapps, zoals het delen van recensies en deelnemen aan boekenclubs, zijn vaak gekoppeld aan andere functies zoals bibliotheekbeheer en leesinspiratie. Dit suggereert dat leesapps een multifunctionele rol vervullen en meerdere behoeften van gebruikers vervullen. Toch zijn er enkele nadelen verbonden aan het gebruik van leesapps. Sommige gebruikers ervaren druk door leesdoelen die bepaalde apps stellen, wat het spontane plezier van lezen kan verminderen. Daarnaast blijkt er enige terughoudendheid te zijn bij het gebruik van leesapps voor het verkrijgen van gratis boeken, en worden actieve functies zoals zelf recensies schrijven minder benut.

Dit onderzoek werpt licht op de impact van leesapps op het leesgedrag van Vlamingen, een gebied waar nog weinig data over beschikbaar zijn, en draagt bij aan de literatuur over digitale leesgewoonten. De methodologie van dit onderzoek omvatte een online enquête, ingevuld door 296 Vlaamse lezers, waarvan 156 bruikbare reacties afkomstig waren van respondenten die leesapps gebruiken. Hoewel de steekproef een goede vertegenwoordiging van verschillende leeftijdsgroepen bood, was de genderverdeling minder evenwichtig, met een oververtegenwoordiging van vrouwen. Een belangrijke beperking van dit onderzoek is de focus op een doelgroep die al bekend is met leesapps, waardoor de bevindingen mogelijk niet representatief zijn voor alle lezers. Een sterke kant van het onderzoek is de gedetailleerde analyse van het gebruik van leesapps en de specifieke functies die gebruikers waarderen. De bevindingen bieden waardevolle inzichten in hoe leesapps kunnen bijdragen aan leesmotivatie en leesgewoonten, wat de basis kan vormen voor toekomstige ontwikkelingen in digitale leesplatformen. Toekomstig onderzoek kan zich richten op specifieke aspecten van gebruikerservaringen, zoals de invloed van sociale functies op leesmotivatie en de rol van luisterboeken voor diverse gebruikersgroepen, inclusief mensen met visuele beperkingen of leesstoornissen. Verder kan de bijdrage van leesapps aan literaire diversiteit, met aandacht voor nieuwe genres en meertalige literatuur, worden onderzocht. Tot slot zou longitudinaal onderzoek de langetermijneffecten van leesapps op leesgedrag en literaire consumptiepatronen kunnen belichten. Deze onderzoeksgebieden kunnen niet alleen bijdragen aan een dieper begrip van de rol van leesapps in de moderne leescultuur, maar ook richting geven aan toekomstige ontwikkelingen binnen het vakgebied van digitale literatuur en leesgedrag.

8 Literatuurlijst

- Altamura, L., Vargas, C., & Salmerón, L. (2023). Do New Forms of Reading Pay Off? A Meta-Analysis on the Relationship Between Leisure Digital Reading Habits and Text Comprehension. *Review of Educational Research*. <https://doi.org/10.3102/00346543231216463>
- Bakker, N. (2019). *De tablet voor vrij lezen: vriend of vijand?* Amsterdam: Stichting Lezen.
- Bakker, N. (2024). *Digitaal lezen, anders lezen?: De technologische lees(r)evolutie in empirisch perspectief*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Benedetto, S., Drai-Zerbib, V., Pedrotti, M., Tissier, G., & Baccino, T. (2013). E-readers and visual fatigue. *PLoS One*, 8(12), e83676. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0083676>
- Ceci, L. (2023, 25 augustus). Leading Android app categories worldwide 2019. Statista. <https://www.statista.com/statistics/200855/favourite-smartphone-app-categories-by-share-of-smartphone-users/>
- Christ, T., Wang, X. C., & Erdemir, E. (2018). Young children's buddy reading with multimodal app books: reading patterns and characteristics of readers, texts, and contexts. *Early Child Development and Care*, 188(8), 1012–1030. <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1241776>
- Cultuurconnect. (2024, 5 maart). Jaaroverzicht: de digitale bibliotheekdiensten in 2023. <https://www.cultuurconnect.be/nieuws/jaaroverzicht-de-digitale-bibliotheekdiensten-2023>
- da Silva, P. B. E., Leal, A. S., & Ferraz, N. N. (2022). Usability of smartphone apps as reading aids for low vision patients. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 17(7), 848–852. <https://doi.org/10.1080/17483107.2020.1820086>
- de Jongh, M., & Milton, C. (2022). Students' Perceptions of Online Reading Behaviour at an Institution of Higher Learning in South Africa: A Pilot Project. *South African Journal of Higher Education*, 36(3), 32–53. <https://doi.org/10.20853/36-3-4637>
- Driscoll, B. (2024). *What Readers Do: Aesthetic and Moral Practices of a Post-digital Age*. Bloomsbury Publishing.
- Jabr, F. (2013). Why the Brain Prefers Paper. *Scientific American*, 309(5), 48–53. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican1113-48>
- Jafari, Y. & Sabri, N., & Bahrak, B. (2020). *Investigating the effects of Goodreads challenges on individuals reading habits*.
- Kaur, K., Gurnani, B., Nayak, S., Deori, N., Kaur, S., Jethani, J., Singh, D., Agarkar, S., Hussaindeen, J. R., Sukhija, J., & Mishra, D. (2022). Digital Eye Strain- A Comprehensive Review. *Ophthalmology and Therapy*, 11(5), 1655–1680. <https://doi.org/10.1007/s40123-022-00540-9>
- Lindner, J. (2023, 20 december). Ebook Statistics: Market Report & Data. GitNux. <https://gitnux.org/ebook-statistics/>
- Liu, Q., Zhang, X., & Li, Y. (2020). The influence of information cascades on online reading behaviors of free and paid e-books. *Library & Information Science Research*, 42(1), <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2019.101001>
- Loi, C., Kuijpers, M., Ensslin, A., & Lauer, G. (2023). Paths to Transformation Across Contemporary Reading Practices: The Role of Motivations and Genre Preferences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. <https://doi.org/10.1037/aca0000622>
- Luisterpuntbibliotheek. (z.d.). Mijn Luisterpuntbibliotheek. <https://mijn.luisterpuntbibliotheek.be/nl>

- Lynch, C. (2017). The rise of reading analytics and the emerging calculus of reader privacy in the digital world. *First Monday*, 22(4). <https://doi.org/10.5210/fm.v22i4.7414>
- Mangen, A., Walgermo, B. R., & Brønnick, K. (2013). Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*, 58, 61–68. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.12.002>
- Barinova, S. (2019). *Why do I need audiobooks?* EKSMO Publishing group. <https://eksmo.ru/trends/trend-audioknigi-ID15480657/>
- Moyer, J. E., & Thiele, J. (2012). E-books and readers in public libraries: literature review and case study. *New Library World*, 113(5/6), 262–269. <https://doi.org/10.1108/03074801211226346>
- OECD (2021), *21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>.
- Ong, Y.-H., Brown, M. M., Robinson, P., Plant, G. T., Husain, M., & Leff, A. P. (2012). Read-Right: a “web app” that improves reading speeds in patients with hemianopia. *Journal of Neurology*, 259(12), 2611–2615. <https://doi.org/10.1007/s00415-012-6549-8>
- Oroz, S. (2016). *Exploring the reading preferences in digital and printed text* [Masterproef, Webster Vienna Private University]. ResearchGate.
- Oudenaar, H., & Bullard, J. (2023). NOT A BOOK: Goodreads and the Risks of Social Cataloging with Insufficient Direction. *Cataloging & Classification Quarterly*, 61(2), 203–227. <https://doi.org/10.1080/01639374.2023.2207189>
- Qiao, S., Chu, S. K. W., Shen, X., & Yeung, S. S. (2022). The impact of an online gamified approach embedded with self-regulated learning support on students' reading performance and intrinsic motivation: A randomized controlled trial. *Journal of Computer Assisted Learning*, 38(5), 1379–1393. <https://doi.org/10.1111/jcal.12684>
- R Core Team. (2024). *R: A language and environment for statistical computing* (Versie 4.4.0) [Computer software]. R Foundation for Statistical Computing. <https://www.R-project.org/>
- Readers Digest. (2021, 29 juni). How technology is changing our reading habits. <https://www.readersdigest.co.uk/lifestyle/technology/how-technology-is-changing-our-reading-habits>
- Shimray, S. R., Keerti, C., & Ramaiah, C. K. (2015). An overview of mobile reading habits. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 35(5), 343–354. <https://doi.org/10.14429/djlit.35.5.8901>
- Stocchi, L., Pourazad, N., Michaelidou, N., Tanusondjaja, A., & Harrigan, P. (2022). Marketing research on mobile apps: Past, present and future. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 50(2), 195–225. <https://doi.org/10.1007/s11747-021-00815-w>
- Walker, H. (2011). Evaluating the effectiveness of apps for mobile devices. *Journal of Special Education Technology*, 26(4), 59-63.
- Wang, X., Cheng, H., Liu, J., Wang, H., & Zhang, C. (2018). How Do People Read eBooks on Mobile Devices?: Implication for Digital Reading Environment Design. *Proceedings of the ACM/IEEE Joint Conference on Digital Libraries*, 393–394. <https://doi.org/10.1145/3197026.3203872>
- Watson, A. (2024, 18 januari). Digital books borrowed from libraries and schools worldwide 2017-2023. Statista. <https://www.statista.com/statistics/250007/downloading-or-borrowing-e-books-on-a-public-library-website-in-the-us/>
- West, M., & Chew, H. E. (2014). *Reading in the mobile era: A study of mobile reading in developing countries*. UNESCO.

9 Bijlage A: Vragenlijst enquête leesapps

9.1 Introductie enquête over leesapps

Beste respondent,

Met deze enquête willen we een dieper inzicht krijgen in hoe volwassenen in Vlaanderen digitale leesapps gebruiken en ervaren. We definiëren 'leesapps' enerzijds als digitale platformen waarop je boeken kunt lezen of luisteren, en anderzijds als ondersteunende tools met functionaliteiten zoals bibliotheekbeheer, sociale interacties en leesinspiratie.

Dit onderzoek is een samenwerking tussen KU Leuven Faculteit Letteren Antwerpen (o.l.v. Nicolas Ruytenbeek) en de vzw Iedereen Leest (o.l.v. Simon Bequoye). De resultaten van deze enquête worden verwerkt in mijn bachelorpaper in het kader van mijn schakeljaar naar de master meertalige communicatie.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Door deel te nemen aan deze enquête gaat u ermee akkoord dat uw informatie wordt gebruikt binnen het onderzoek. Alle antwoorden worden strikt vertrouwelijk behandeld, en de resultaten zullen anoniem worden verwerkt. U heeft te allen tijde het recht om uw deelname aan de enquête stop te zetten. Bij vragen of opmerkingen kan u mij contacteren via: mara.claes@student.kuleuven.be.

Indien u kans wil maken op een van de 10 boeken die Iedereen Leest verloot onder de deelnemende respondenten, kan u aan het einde van de enquête uw e-mailadres achterlaten. Uw mailadres wordt alleen gebruikt voor deze specifieke verloting en dus niet voor andere doeleinden.

Bedankt voor uw deelname!

Met vriendelijke groet,
Mara Claes

9.2 Algemene Informatie

Wat is uw leeftijd?

18-25

26-35

36-45

46-55

56-65

66-75

75+

Hoe identificeert u zichzelf?

Man

Vrouw

X

Zeg ik liever niet

Welke talen beheerst u (basiskennis of hoger)? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Nederlands

Engels

Frans

Duits

Andere (_____)

9.3 Over uw leesgedrag

Gedurende het afgelopen half jaar, hoe vaak las u gemiddeld per week in een boek?

Minder dan eens per week

Ongeveer 1-2 keer per week

Ongeveer 3-4 keer per week

Ongeveer 5-6 keer per week

Dagelijks

Gedurende het afgelopen half jaar, hoeveel tijd spendeerde u gemiddeld per week aan een boek lezen?

Minder dan 1 uur

1-2 uur

3-4 uur

5-6 uur

7-10 uur

Meer dan 10 uur

Hoeveel papieren boeken leest u gemiddeld per jaar?

0

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

Meer dan 30

Hoeveel e-books leest u gemiddeld per jaar?

0

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

Meer dan 30

Hoeveel luisterboeken beluistert u gemiddeld per jaar?

0

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

Meer dan 30

In welke talen leest u boeken? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Nederlands

Engels

Frans

Duits

Andere (_____)

9.4 Leesapp-gebruik

Hebt u een account op een leesapp?

Ja

Nee

Gebruikt u leesapps? (Dit kan op gsm, tablet, laptop ...)

Ja

Nee

Hebt u ooit al eens betaald om een leesapp te gebruiken?

Ja

Nee

In welke taal/ talen staan uw leesapps ingesteld?

Nederlands

Engels

Frans

Duits

Andere (_____)

Waarvoor gebruikt u leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Mogelijkheid tot online lezen van boeken

Toegang tot audioboeken

Bibliotheekbeheer (bijhouden van gelezen boeken, boekenkast inventariseren ...)

Sociale functies (delen van leeservaringen, boekenclub ...)

Inspiratie opdoen voor nieuw leesmateriaal

Leeshulp (vb. bij dyslexie)

Andere (_____)

9.5 Gebruik van leesapps als digitale platformen

Onderstaande vragen hebben betrekking op het eerste luik van leesapps, namelijk leesapps als digitale platformen waarop je boeken kunt lezen of luisteren. Pdf's lezen op een digitaal apparaat (in een pdf-reader) valt **niet** binnen deze definitie.

Welke leesapps gebruikt u om boeken te lezen op een digitaal apparaat (excl. e-reader)? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

Apple Books

cloudLibrary

Club Lees VPRO

Google Play Boeken

Kindle

Kobo

Nextory

Scribd

Wattpad

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

Welke soort boeken leest u doorgaans via leesapps?

Fictie

Non-fictie

Korte verhalen

Poëzie

Niet van toepassing

Andere (_____)

Welke leesapps gebruikt u voor luisterboeken? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

Anderslezen-app

Apple Books

Audible

Google Play Boeken (voor audioboeken)

Kobo Audiobooks

Librivox

Nextory

Storytel

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

Welke soort boeken luistert u doorgaans via leesapps?

Fictie

Non-fictie

Korte verhalen

Poëzie

Niet van toepassing

Andere (_____)

9.6 Gebruik van leesapps als ondersteunende tools

Onderstaande vragen hebben betrekking op het tweede luik van leesapps, namelijk leesapps als ondersteunende tools met functionaliteiten zoals bibliotheekbeheer, sociale interacties en leesinspiratie. Sociale platformen die geen leesapp zijn zoals Facebookgroepen, BookTok/Bookstagram ... vallen **niet** binnen deze definitie.

Welke leesapps gebruikt u voor bibliotheekbeheer (bijhouden van gelezen boeken, boekenkast inventariseren ...)? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

BookBuddy+

Bookmory

Goodreads

Hebban Boekenapp

LibraryThing

Mijn Bibliotheek

Storygraph

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

Welke leesapps gebruikt u voor sociale functies (delen van leeservaringen, boekenclub ...)? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

Club Lees VPRO

Goodreads

Hebban Boekenapp

LibraryThing

Storygraph

Wattpad

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

Welke leesapps gebruikt u om inspiratie op te doen voor nieuw leesmateriaal? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

Goodreads

Hebban Boekenapp

LibraryThing

Storygraph

Wattpad

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

Welke leesapps gebruikt u als leeshulp (bijvoorbeeld bij dyslexie)? (U kan meerdere antwoorden selecteren)

NaturalReader

Text Fairy

Voice Aloud Reader

Geen van bovenstaande

Andere (_____)

Hoe vaak gebruikt u deze leesapps?

Elke dag

Meerdere keren per week

Eenmaal per week

2 tot 3 keer per maand

Eenmaal per maand

Minder dan één keer per maand

Nooit

In welke context gebruikt u deze leesapps? (Selecteer alle opties die van toepassing zijn)

Privé

School

Werk

9.7 Ervaring met leesapps

Hoezeer bent u het eens of oneens met de volgende uitspraken over het gebruik van leesapps?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet van toepassing
Ik gebruik leesapps (zoals Wattpad, Club Lees ...) om gratis toegang te krijgen tot boeken.						
Ik lees graag overal en gebruik daarom leesapps op draagbare apparaten.						
Ik lees meer anderstalige boeken op leesapps dan op papier.						
Ik luister vaker naar anderstalige boeken dan dat ik ze lees.						
Ik luister naar luisterboeken terwijl ik andere activiteiten doe (wandelen, koken ...)						
Ik zoek boekrecensies op via leesapps voor ik een boek aanschaf.						
Ik deel boekrecensies op leesapps om mijn mening over een boek met anderen te delen.						

Ik kan dankzij leesapps beter bijhouden welke boeken ik al heb gelezen.						
Ik kan dankzij leesapps beter bijhouden welke boeken ik al heb aangekocht.						
Ik vind het handig dat ik mijn leesvoortgang en leesdoelen kan bijhouden in een leesapp.						
Ik ervaar dat leesapps mijn leesmotivatie positief beïnvloeden.						

Hoe heeft het gebruik van leesapps uw leesgedrag in het algemeen veranderd?

[open vraag]

9.8 Mediawijsheid

Via welk digitaal apparaat (excl. e-reader) leest u boeken in leesapps?

Gsm

Laptop

Tablet

Niet van toepassing

Andere (_____)

Via welk digitaal apparaat beluistert u boeken in leesapps?

Gsm

Laptop

Tablet

Niet van toepassing

Andere (_____)

Via welk digitaal apparaat gebruikt u leesapps als ondersteunende tools (bibliotheekbeheer, sociale interacties, leesinspiratie ...)?

Gsm

Laptop

Tablet

Niet van toepassing

Andere (_____)

Hoezeer bent u het eens of oneens met de volgende uitspraken over uitdagingen of zorgen bij het gebruik van leesapps?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet van toepassing
Ik ben bereid om te betalen voor betalende leesapps.						
Ik ben bereid om te betalen voor premiumfuncties binnen gratis leesapps.						
Ik maak me zorgen over de mogelijke negatieve impact van langdurig schermgebruik op mijn ogen bij het lezen via leesapps.						
Ik vind het moeilijk om mijn focus te behouden tijdens het lezen via leesapps.						
Ik ben bezorgd over mijn privacy m.b.t leesapps die mijn leesgedrag bijhouden.						
Ik ben bezorgd over mijn privacy m.b.t leesapps die mijn persoonlijke gegevens bijhouden.						
Problemen met technische aspecten van de apps (bugs, crashes ...) zijn een bron van frustratie.						

9.9 Winactie

Indien u kans wil maken op een van de 10 boeken die Iedereen Leest verloot, laat dan hier uw e-mailadres achter.

[...]

Bedankt voor uw deelname! De enquête is nu afgerond. Bij vragen of opmerkingen kan u mij contacteren via: mara.claes@student.kuleuven.be.

10 Bijlage B: Ethisch Dossier (SMEC)

DOSSIER: G-2024-7945-R2(MAR)

Versie 2.5

Datum goedkeuring: 10/06/2024 09:02:00

Status: Accepted

2 .ALGEMEEN

Onderzoekers

Indiener: Mara Claes
Faculteit Letteren
schakelprogramma master meertalige communicatie
mara.claes@student.kuleuven.be
r0991512

Promotor: Nicolas Ruytenbeek
Faculteit Letteren
Onderzoekseenheid Taalkunde, Campussen Antwerpen
nicolas.ruytenbeek@kuleuven.be
u0154895

Oefent de promotor een gezondheidszorgberoep uit in de zin van de wet van 10 mei 2015? nee

Andere KU Leuven onderzoekers:

FINANCIER

Wordt het onderzoek gefinancierd (bijvoorbeeld in het kader van een onderzoeksproject/
contract/ mandaat)?

nee

Dienst die instaat voor afgesloten of nog af te sluiten contracten:

VOORNAAMSTE / LEIDENDE ETHISCHE COMMISSIE

De voornaamste / leidende ethische commissie: SMEC

3.ONDERZOEK

TITEL, BESCHRIJVING EN DOELSTELLINGEN

Unieke en volledige titel van het onderzoeksproject / protocol:

Leesapps en het leesgedrag: Verkennend onderzoek

Beschrijving van het onderzoeksproject / protocol:

Het voorgestelde onderzoek beoogt een verkenning van de opkomst en invloed van digitale leesapps en online lezersplatformen op het leesgedrag van volwassenen in Vlaanderen. Met de voortdurende evolutie van digitale leesplatformen is het belangrijk om de impact hiervan op onze leescultuur en individuele leesgewoonten beter te begrijpen. Het onderzoek richt zich op de analyse van de interactie tussen lezers en digitale leesapplicaties, alsook de manier waarop deze technologieën het leesgedrag en de leesvoorkeuren van volwassenen beïnvloeden.

Door middel van een online survey wordt getracht om een representatieve steekproef van volwassenen in Vlaanderen te bereiken, waarbij deelnemers gevraagd worden naar hun ervaringen, voorkeuren en attitudes met betrekking tot het gebruik van digitale leesapps. De verworven gegevens zullen vervolgens geanalyseerd worden om diepgaande inzichten te verwerven in de diverse aspecten van leesgedrag in een digitale context.

Doelstellingen van het onderzoek(sproject):

Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de leesbevorderingsorganisatie 'Iedereen Leest'. De specifieke doelstellingen van het onderzoek zijn gericht op het verkrijgen van een diepgaand begrip van het leesgedrag van volwassenen in Vlaanderen met betrekking tot digitale leesapps en online lezersplatformen. Door deze samenwerking streven we naar het leveren van bruikbare inzichten voor verschillende belanghebbenden in het veld van de literatuur, waaronder beleidsmakers, uitgevers en andere relevante partijen. Deze inzichten zullen niet alleen bijdragen aan een beter begrip van de leescultuur en leesgewoonten in de digitale tijdperk, maar kunnen op termijn dus ook dienen als basis voor het formuleren van beleidsaanbevelingen en het ontwikkelen van strategieën om het lezen te bevorderen en te ondersteunen.

ETHISCHE RECHTVAARDIGING ONDERZOEK

Omschrijving ethische rechtvaardiging onderzoek:

Dit project omvat het uitvoeren van een onderzoek onder menselijke vrijwilligers. Deelnemers zullen worden uitgenodigd om vragenlijsten in te vullen als onderdeel van het onderzoek. Voordat de deelnemers aan de enquête beginnen, zullen zij informatie ontvangen over de doelstellingen en structuur van het onderzoek, evenals hun recht om op elk moment hun deelname te onderbreken en/of volledig te beëindigen. De onderzoeker (mijzelf) zal ook mijn contactinformatie verstrekken voor eventuele vragen of opmerkingen.

Om de privacy van de deelnemers te waarborgen, zullen alle verzamelde gegevens vertrouwelijk worden behandeld en alleen voor onderzoeksdoeleinden worden gebruikt. Persoonsgegevens worden gepseudonimiseerd en de toegang tot de gegevens wordt beperkt tot alleen de onderzoekers die bij het project betrokken zijn. Deelnemers worden niet

blootgesteld aan experimenten en er is geen risico op lichamelijke, financiële, sociale of juridische schade.

Bovendien wordt gestreefd naar een representatieve steekproef van de populatie, zodat de bevindingen representatief zijn voor verschillende demografische groepen. De resultaten van het onderzoek zullen eerlijk, nauwkeurig en volledig worden gerapporteerd, zonder overdrijving of vertekening van de bevindingen. Interpretaties zullen worden gebaseerd op de beschikbare gegevens en een relevant theoretisch kader.

ONDERZOEKSTECHNIEKEN, INSTRUMENTEN & APPARATUUR

Online/web gebaseerde activiteiten (al dan niet bestaand uit bovenstaande categorieën): ja

De online enquête wordt uitgevoerd via het enquêteringsplatform:
LimeSurvey gelinkt aan mijn KUL-account.

ONDERZOEKSMETHODOLOGIEËN

Methodologieën en praktische procedures:

Deze enquête is opgezet als onderdeel van een onderzoek naar het leesgedrag en het gebruik van leesapps bij respondenten. De enquête omvat verschillende subtopics, zoals het verzamelen van demografische informatie, de algemene leesgewoonten, het gebruik van leesapps, ervaring met leesapps en de mediawijsheid van de respondenten. De verzamelde gegevens zullen achteraf worden gecodeerd om mogelijke correlaties en conclusies te kunnen trekken over het gebruik van leesapps en het leesgedrag van volwassenen in Vlaanderen in mijn bachelorpaper.

Aspecten van het onderzoek die een eventuele verstrenging van de maatregelen rond COVID-19 zouden bemoeilijken: /

VERWACHTE BEGIN- EN EINDDATUM

De verwachte begindatum van het experiment / de studie (dient in de toekomst te liggen) en de verwachte einddatum voor de deelnemers:

Begindatum: Het onderzoek start van zodra ethische goedkeuring wordt gegeven door SMEC.

Einddatum: 30/06/2024

4. VERZAMELEN EN DELEN VAN PERSOONSGEGEVENS IN DE STUDIE

PRIMAIRE/SECUNDAIRE GEGEVENSVERWERKING

Verzamelt u nieuwe gegevens (primaire verwerking) en/of gebruikt u enkel eerder verzamelde gegevens (secundaire verwerking)?

Primaire verwerking: ja

Secundaire verwerking: nee

EXTERNE PARTNERS

Andere niet KU Leuven onderzoekers:

Simon Bequoye leesbevorderingsorganisatie Iedereen Leest simon.bequoye@iedereenleest.be

Het betreft een niet-commerciële studie.

Is er naast KU Leuven nog een andere universiteit, onderzoeksinstituut of andere partner betrokken bij het onderzoek? ja

Andere: ja

Iedereen Leest vervult een belangrijke rol in verschillende facetten van dit onderzoek. Allereerst bieden ze waardevolle ondersteuning door hun expertise op het gebied van leesbevordering. Hun diepgaande kennis van de leescultuur in Vlaanderen draagt bij aan de ontwikkeling van de enquête. Bovendien spelen ze een belangrijke rol bij de verspreiding van de enquête onder hun diverse achterban van lezers en belanghebbenden, waardoor de steekproef van het onderzoek representatiever wordt. Daarnaast zorgt Iedereen Leest voor een beloning voor de deelnemers door een loting te organiseren waarbij 10 boeken worden verloot. Deze compensatie draagt bij aan de motivatie van de deelnemers en toont waardering voor hun bijdrage aan het onderzoek. De betrokkenheid van Iedereen Leest versterkt niet alleen de uitvoering van het onderzoek, maar benadrukt ook de gezamenlijke inzet om leesgedrag en leescultuur in Vlaanderen te bevorderen.

Overeenkomst:

Leesapps en het leesgedrag: Verkennend onderzoek Raadpleegbaar via de Wetenschapswinkel (Jozefien De Maesseneke) jozefien.demarree@kuleuven.be

ROLLEN VAN DE BETROKKEN PARTIJEN

Wie bepaalt de doelstellingen van het onderzoek?

Dit wordt binnen KU Leuven bepaald.

Is er een andere partij betrokken die als verwerker in opdracht van KU Leuven (al dan niet samen met anderen) persoonsgegevens verwerkt (zoals bv. data verzamelen; analyses uitvoeren)? ja

Externe partij: leesbevorderingsorganisatie Iedereen Leest

Omschrijving: Iedereen Leest is enkel betrokken bij het verwerken van persoonsgegevens (e-mailadressen) voor de verloting van de 10 boeken onder de participanten, en niet voor andere doeleinden.

DOORGIFTEN EN DELEN VAN PERSOONSgegevens

Zullen de verzamelde persoonsgegevens worden doorgegeven aan/gedeeld met personen/instaties buiten KU Leuven?

ja

Bevindt deze persoon/instatie zich binnen de EU en/of buiten de EU?

Binnen de EU: ja

Derde: leesbevorderingsorganisatie Iedereen Leest

PLAATS DATAVERWERKING

Waar zal de dataverzameling worden uitgevoerd?

België: ja

5. DEELNEMERS EN CATEGORIEËN VAN GEGEVENS

CATEGORIEËN VAN BETROKKENEN

Persoonsgegevens die u onderzoekt / verwerkt:

De persoonlijke en demografische gegevens die worden gevraagd in de enquête zijn:

Wat is uw leeftijd?

Wat is uw gender? (Man, Vrouw, X, Zeg ik liever niet)

Welke talen beheerst u? (basiskennis of hoger)

Daarnaast wordt gepeild naar het leesgedrag (vb. frequentie, in welke talen etc.) van de deelnemers.

Op het einde van de enquête kunnen deelnemers vrijwillig hun e-mailadres achterlaten om kans te maken om de verloting van 10 boeken door Iedereen Leest.

Zijn er kwetsbare personen betrokken? nee

Selectiecriteria:

Deelnemers zijn ouder dan 18 jaar en hebben kennis van het Nederlands om de vragen te beantwoorden.

CATEGORIEËN PERSOONSgegevens

Welke categorieën van gegevens verzamelt u of gebruikt u?

Gewone persoonsgegevens: ja

Identificatiegegevens (bv. namen, (e-mail)adressen)

Persoonlijke kenmerken (bv. leeftijd, geslacht)

Vrijtijdsactiviteiten en interesses

Consumptiepatronen

Identificatiegegevens: e-mailadres

Persoonlijke kenmerken: geslacht / gender(identiteit)
Persoonlijke kenmerken: leeftijd

GROOTSCHALIGHEID/ KLEINSCHALIGHEID VAN DE VERWERKINGEN

Wat is het verwachte aantal personen wiens persoonsgegevens worden verzameld?

We mikken op ongeveer 100 deelnemers voor de enquête.

Hoe verhoudt deze steekproef zich tot de relevante populatie?

Een steekproefgrootte van ongeveer 100 respondenten is voldoende om relevante inzichten te verkrijgen over het gebruik van leesapps in Vlaanderen. Door zorgvuldig na te kijken of er voldoende deelnemers zijn die een breed scala aan demografische kenmerken en leesgewoonten vertegenwoordigen, kunnen we een representatief beeld krijgen van de bredere doelgroep.

Hoeveel gegevens verwerk je van één betrokkene en hoe divers zijn deze gegevens?

We verwerken slechts één set gegevens per deelnemer, namelijk hun antwoorden op de enquête. Deze gegevens omvatten verschillende aspecten van hun leesgewoonten, leesapp-gebruik en demografische informatie.

Wat is de geografische reikwijdte van de persoonsgegevens die je verwerkt?

Geen enkel geografisch criterium is relevant voor dit onderzoek.

WERVING, BELONING EN VOORDELEN

Wie werft de deelnemers, hoe, waar en door wie gaan de deelnemers benaderd worden voor inclusie en het verkrijgen van de geïnformeerde toestemming:

De deelnemers zullen worden geworven door middel van verschillende kanalen, waaronder sociale media, e-mailuitnodigingen en mogelijks ook door mond-tot-mondreclame. De werving zal plaatsvinden via platforms die frequente gebruikers van leesapps en boeken kunnen bereiken, zoals online boekenclubs, lezersgemeenschappen en literatuurfora.

De werving van deelnemers zal worden uitgevoerd door de onderzoeker zelf (Mara Claes) en zal worden ondersteund door Iedereen Leest via hun eigen kanalen, zoals nieuwsbrieven. Bovendien zal Iedereen Leest de onderzoeker in contact brengen met andere veelgebruikte leesgroepen en -gemeenschappen om de reikwijdte van de werving te vergroten.

Deelnemers zullen worden benaderd met duidelijke informatie over het onderzoek en het doel ervan, evenals de vrijwillige aard van hun deelname en hun recht om op elk moment terug te trekken. Deelnemers kunnen voor vragen of meer informatie over de vertrouwelijke verwerking van hun gegevens contact opnemen via het opgegeven emailadres van de onderzoeker (Mara Claes). Dit e-mailadres wordt vermeld in alle communicatie met deelnemers. We zorgen ervoor dat alle gegevens vertrouwelijk worden behandeld en in overeenstemming zijn met de geldende privacywetgeving.

Werving gebeurt met een poster of flyer, voeg toe als bijlage:

Zullen deelnemers een beloning of een compensatie krijgen voor hun deelname? ja

Onkostenvergoeding (i.e., eten, drinken, transport, parking): nee
Bijkomende compensatie (e.g., voucher, course credits, geld): ja

Geen vaste compensatie, deelnemers maken kans om een van de 10 boeken te winnen die worden verloot door iedereen. Leest onder de deelnemers.

Zijn er andere voordelen verbonden aan deelname aan deze studie / project? ja

Deelnemers kunnen deelnemers inzicht krijgen in hun eigen leesgedrag en -gewoonten door de vragen te beantwoorden. Ze kunnen ook een gevoel van bijdrage aan wetenschappelijk onderzoek ervaren en mogelijk een beter begrip ontwikkelen van het onderwerp dat wordt bestudeerd.

Na het invullen van de enquête kunnen de deelnemers contact opnemen met de onderzoeker als ze vragen hebben over het onderzoek of geïnteresseerd zijn in de resultaten. Ze kunnen dit doen door te mailen naar het e-mailadres van de onderzoeker dat wordt vermeld aan het begin en aan het einde van de enquête.

RISICO'S, ONGEMAKKEN EN COUNSELING

Beschrijf mogelijk risico's en desgevallend of deelnemers een gevoel van ongemak (fysiek of psychisch), schaamte, verwarring, etc. kunnen ervaren in de loop van de studie:

Dit onderzoek brengt geen enkel risico op schade voor de deelnemers met zich mee door welk methodologisch aspect dan ook, en de gebruikte methodologieën zullen niet leiden tot discriminerende praktijken of oneerlijke behandeling van de deelnemers. Het invullen van de enquête zal hoogstens 10 minuten in beslag nemen.

Wordt enige steun of counseling aangeboden na de deelname?

Na het invullen van de enquête kunnen de deelnemers contact opnemen met de onderzoeker als ze vragen hebben over het onderzoek of geïnteresseerd zijn in de resultaten. Ze kunnen dit doen door te mailen naar het e-mailadres van de onderzoeker dat wordt vermeld aan het begin en aan het einde van de enquête.

6. TECHNISCHE EN ORGANISATORISCHE MAATREGELEN BIJ VERWERKING EN BEHEER VAN GEGEVENS

BEWARING VAN DE GEGEVENS

Waar worden de digitale gegevens bewaard?

Anders, namelijk ... LimeSurvey-account gekoppeld aan KULeuven

Waar worden papieren gegevens bewaard?

Er zijn geen papieren gegevens (bv. ook de geïnformeerde toestemming wordt digitaal afgenomen).

Wie heeft toegang tot de (persoons)gegevens tijdens de studie?

De betrokken KU Leuvenonderzoekers (zie pagina 2) De betrokken niet-KU Leuvenonderzoekers hebben toegang zoals werd vastgelegd in de overeenkomst. (zie pagina 4)

Wie heeft toegang tot de (persoons)gegevens na de studie?

De betrokken KU Leuvenonderzoekers, behalve eventuele betrokken studenten. (**)
De betrokken niet-KU Leuvenonderzoekers hebben toegang zoals werd vastgelegd in de
overeenkomst. (pagina 4)

Hoe lang zullen de (persoons)gegevens bewaard worden na het onderzoek?

De (persoons)gegevens worden verwijderd na 10 jaar (KU Leuven RDM-richtlijn).

ANONIMISERING / PSEUDONIMISERING GEGEVENS

Is er een ogenblik in uw onderzoek waarop u persoonsgegevens gaat anonimiseren of pseudonimiseren?

Niet geanonimiseerde of niet gepseudonimiseerde gegevens: nee
U gaat zelf persoonsgegevens pseudonimiseren.: ja

De methode van pseudonimisering houdt in dat de persoonsgegevens worden vervangen door generieke labels, zoals "participant 1", "participant 2", enzovoort. Deze pseudoniemen worden vervolgens gebruikt tijdens de gegevensverzameling, -analyse en -opslag. De sleutel of code die nodig is om de pseudoniemen te ontcijferen en de echte identiteit van de deelnemers te achterhalen, wordt op een veilige en gecontroleerde manier bewaard. Deze sleutel wordt strikt vertrouwelijk gehouden en alleen toegankelijk voor geautoriseerd personeel dat betrokken is bij het onderzoek. Alle nodige maatregelen worden genomen om de privacy en vertrouwelijkheid van de deelnemers te waarborgen, en de pseudonimisering wordt uitgevoerd in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving inzake gegevensbescherming, zoals vastgelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

OVERIGE TECHNISCHE EN ORGANISATORISCHE MAATREGELEN

Neemt u nog andere maatregelen ter bescherming van de privacy van de betrokkenen?

De e-mailadressen die afzonderlijk en vrijwillig zijn verzameld voor de loting van de boeken, en dus los staan van de onderzoeksresultaten, worden uitsluitend gebruikt voor de loting en worden na afloop van de loting verwijderd.

7. INFORMATIEVERSTREKKING AAN DE BETROKKENEN/DEELNEMERS

ONDERZOEK DAT MISLEIDING INHOUDT

Zullen de deelnemers misleid worden? nee

INFORMATIEVERSTREKKING AAN DE BETROKKENEN/ DEELNEMERS

Zal de nodig informatie aan de betrokkenen worden verstrekt of werd dit reeds gedaan?

In geval van primaire verwerking: ja

In geval van secundaire verwerking: nee

Er vindt geen secundaire verwerking van gegevens plaats.

PROCEDURE VOOR GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING VOOR DEELNAME AAN HET ONDERZOEK.

Beschrijf uw procedure voor de ethische geïnfomeerde toestemming in detail:

Deelnemers aan dit onderzoek worden voorafgaand aan de enquête geïnfomeerd over het doel en de procedure van het onderzoek. De enquête is vrijwillig en anoniem, en de deelnemers geven toestemming voor het gebruik van hun antwoorden voor onderzoeksdoeleinden door de enquête in te vullen. Ze hebben het recht om op elk moment te stoppen zonder verdere verplichtingen. Voor vragen of opmerkingen kunnen deelnemers contact opnemen via het opgegeven e-mailadres. Persoonlijke gegevens worden vertrouwelijk behandeld en alleen gebruikt voor dit onderzoek. Er worden geen identificeerbare gegevens verzameld, zoals namen of contactgegevens. Enkel emailadressen kunnen de deelnemers vrijwillig doorgeven voor de loting en deze emailadressen worden los van de onderzoeksresultaten bewaard .

NABESPREKING ("DEBRIEFING")

Welke informatie krijgen deelnemers tijdens de debriefing en hoe wordt deze informatie voorzien?

In de inleiding van de enquête wordt duidelijk uitgelegd waarover het onderzoek gaat en welke organisaties betrokken zijn bij het onderzoek (Iedereen Leest). De deelnemers worden geïnfomeerd over het doel van de studie, namelijk om inzicht te krijgen in het gebruik en de ervaringen van volwassenen in Vlaanderen met digitale leesapps. Ook wordt vermeld dat de resultaten van de enquête zullen worden verwerkt in een academische paper in het kader van een schakeljaar naar de master meertalige communicatie aan de KU Leuven. De informatie wordt op een duidelijke en toegankelijke manier verstrekt aan deelnemers voordat ze de enquête invullen.

INFORMATIEVERSTREKKING OVER DE RESULTATEN VAN DE STUDIE

Welke informatie wordt aan deelnemers gegeven over de resultaten van het onderzoek? Ontvangen deelnemers hun individuele resultaten of alleen de algemene studieresultaten? Hoe wordt deze informatie aan deelnemers verstrekt?

De deelnemers zullen niet automatisch op de hoogte worden gebracht van de uitkomst van de studie, maar ze krijgen wel de mogelijkheid om contact op te nemen met de onderzoeker over de resultaten door het e-mailadres te contacteren dat aan het begin en einde van de enquête wordt vermeld.

8. RECHTEN VAN BETROKKENEN EN RECHTMATIGHEID VERWERKING

AFWIJKING OP RECHTEN VAN BETROKKENEN

Wordt uw onderzoek ernstig belemmerd indien de betrokken personen hun recht van inzage, rectificatie, beperking van de verwerking en recht van bezwaar willen uitoefenen?

nee

RECHTMATIGHEID VAN DE VERWERKING

Geselecteerde rechtsbasis:

Universitair onderzoek wordt doorgaans gevoerd in het algemeen belang: ja

9. RISICO-ANALYSE DOOR ONDERZOEKER

Houdt het onderzoek een hoog privacy-risico in voor de betrokkenen?

Indien de gegevens openbaar gemaakt zouden worden, zou dit een grote impact hebben op de betrokkenen? nee

Werkt u met bijzondere categorieën van persoonsgegevens? nee

Verwerkt u persoonsgegevens van kwetsbare groepen? nee

Verwerkt u gegevens op grote schaal? Hou voor het beantwoorden rekening met de absolute hoeveelheid persoonsgegevens, maar ook met de grootte van de steekproef t.a.v. de relevante populatie (zie vraag 4)? nee

Worden de gegevens doorgegeven aan een land buiten de EU dat niet op de 'witte lijst' staat? nee

Gaat u verschillende (bijzondere categorieën van) persoonsgegevens aan elkaar koppelen? nee

Hebben de verwerkingen juridische gevolgen of een gelijkaardig effect voor de betrokkene zoals uitsluiting of discriminatie van de betrokkene? nee

Hebben de verwerkingen het gevolg dat de betrokkene wordt belet om zijn rechten uit te oefenen, of gebruik te maken van een dienst of contract? nee

Gaat u op systematische wijze toezicht houden op personen in openbare ruimten? nee

Dienen de verwerkingen om profielen van personen op te stellen en voorspellingen te maken? nee

Maakt u innovatief gebruik van technologische toepassingen (bijvoorbeeld het gecombineerd gebruiken maken van vingerafdruk en gezichtsherkenning voor toegangscontrole)? nee

Werkt u met niet-gepseudonimiseerde persoonsgegevens? nee

11 Bijlage C: Dataset, logboek en codeboek

In deze bijlage vind je de volgende documenten:

- Dataset: Dit tabblad in het Excel-bestand bevat de opgekuiste verzamelde gegevens.
- Logboek: Dit logboek bevat alle wijzigingen die zijn aangebracht in de dataset. Het document omvat per wijziging de datum, respondent ID, reden voor de wijziging en een toelichting.
- Codeboek: Een uitleg van de gebruikte codes en variabelen in de dataset, met telkens de vraag, antwoordopties, afkortingen en gebruikte codes.

Excel-bestand: [Data codeboek logboek.xlsx](#)